

NYEOMSZSZ

Tükör

A Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége

ismertetője

2004

Szerkesztette
Dobos Éva (Oslo)

Nyelvileg ellenőrizte
Lukácsfy Kristóf (Helsinki)

Kiadja a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége, 2004

Letölthető pdf formátumban
<http://www.nyeomszsz.org>

Előszó

Jelen elektronikus – virtuális kiadványunk célja, hogy bemutassa a a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségét (NYEOMSZSZ) a tizenhárom tagország ismertető-bemutatózó írásain keresztül. Nem törekedtünk arra, hogy egységesítsük az ismertetőket, inkább az volt a szándékunk, hogy minden ország úgy mutakozzon be, azt mondja el magáról, amit fontosnak tart. Így a jelen NYEOMSZSZ Tükörben igen gazdag és sokszínű anyagot prezentálunk, mely bőséges információforrás és érdekes, tanulságos olvasmány mind a nyugati szórványban élő, mind a Magyarország határain belül és kívül élő olvasók számára.

A NYEOMSZSZ 2001. novemberében alakult a stockholmi Magyar Házban, ahol a meghívott országok képviselőinek túlnyomó többsége elfogadott egy közös szándéknyilatkozatot, majd alapszabályt, mely a Szövetség fő céljaként a magyar nyelv, a kultúra és a hagyományok ápolását jelöli meg.

A teljesség kedvéért közöljük a legfontosabb dokumentumokat is, mégpedig a 2002. decemberében elfogadott Memorandumot, valamint a stockholmi alakulógyűlés és a budapesti közgyűlés jegyzőkönyvét.

Mint minden egyéb adatokat tartalmazó gyűjtemény, idővel a NYEOMSZSZ Tükör is kiegészítésre szorul. Ezért ajánljuk az olvasók figyelmébe a Szövetség rendszeresen frissített honlapját, mely naprakész információval, elérhetőségekkel és kapcsolódásokkal várja a látogatókat. Címe: <http://www.nyeomszsz.org>

A NYEOMSZSZ Tükör egyelőre csak elektronikus kiadásban jelenik meg, de a jövőben igény és anyagi lehetőségeink szerint nyomtatott kiadás is lehetséges. Addig is minden észrevételt és javaslatot érdeklődéssel várunk.

Oslo, 2004. január

Dobos Éva

Elnökségi tag

eva.dobos@c2i.net

TARTALOM

DOKUMENTUMOK

STOCKHOLMI ZÁRÓNYILATKOZAT	5
BUDAPESTI KÖZGYŰLÉS ZÁRÓNYILATKOZATA	7
MEMORANDUM	8
A NYUGAT-EURÓPAI MAGYAR SZERVEZETI ÉLET KIALAKULÁSA ÉS JELENLEGI HELYZETE	9
A NYUGAT-EURÓPÁBAN ÉLŐ MAGYARSÁG FŐBB MUTATÓI	9
A NYUGAT-EURÓPAI MAGYARSÁG MEGMARADÁSÁNAK FONTOSSÁGA	10
A NYUGAT-EURÓPAI MAGYARSÁG MEGMARADÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSE	10

ORSZÁGOS BESZÁMOLÓK

ANGLIA	14
AUSZTRIA	16
TÖRTÉNELMI VISSZAPILLANTÁS	16
EGYESÜLETI BESZÁMOLÓK	17
CSEH-ÉS MORVAORSZÁG	21
ELŐZMÉNYEK, MEGALAKULÁS	21
CÉLKITŰZÉSEK	21
A CSMMSZ TEVÉKENYSÉGE	22
GYERMEKFOGLALKOZÁSOK	22
LAPKIADÁS ÉS RÁDIÓMŰSOR	23
EGYÉB TEVÉKENYSÉG	23
DÁNIA	27
A MAGYAR ÉS A DÁN TÖRTÉNELEM ÉRINTKEZÉSI PONTJAI	27
AZ ELSŐ MAGYAR EMIGRÁNSOK	27
56 HATÁSA ÉS KÖVETKEZMÉNYEI DÁNIÁBAN	28
MENEKÜLTEK 1956-TÓL A RENDSZERVÁLTÁSIG	28
A SZERVEZETI ÉLET KIBONTAKOZÁSA 1956 UTÁN	29
MEGVÁLTOZOTT KÖRÜLMÉNYEK A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN	30
A DÁNIAI MAGYARSÁG AZ EZREDFORDULÓ UTÁN	30
SZERVEZETEK ÉS TEVÉKENYSÉGŰK NAPJAINKBAN	31
1. DUNA DÁN-MAGYAR KULTURÁLIS EGYESÜLET	31
2. BARTÓK BÉLA KLUB	31
3. KORCSOS TÁNCEGYÜTTES	31
LEHETŐSÉGEINK	32
ÉSZTORSZÁG	32
KISEBBSÉGEK A FÜGGETLEN ÉSZT ÁLLAMBAN	34
A FORDULAT	34
A TAGSÁG	35
AZ EGYESÜLET FELADATAI	36
EREDMÉNYEK	37
AZ ELMŰLT TIZENKÉT ÉV ÉS A JÖVŐ KILÁTÁSAI	38
HOGYAN LÁTJUK A MAGYARSÁG JÖVŐJÉT ÉSZTORSZÁGBAN?	39
MIBEN LÁTJUK A NYEOMSZSZ SZEREPÉT?	39
FINNORSZÁG	39
HONNAN KEZDTÜK?	40
MIT TARTUNK FELADATUNKNAK?	40
TEVÉKENYSÉGI FORMÁINK	41
KAPCSOLATTARTÁS, TÁJÉKOZTATÁS	41
EGYÜTTMŰKÖDÉS	42

HOLLANDIA	43
TÖRTÉNELMI HÁTTÉR, MELY FONTOS A JELEN MEGÉRTÉSÉHEZ	43
A MAGYAROK SZERVEZŐDÉSÉNEK KEZDETEI	44
1956 ÉS AZUTÁN	44
AZ EGYHÁZAK	45
RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZI MUNKA	46
PROTESTÁNS EGYHÁZI MUNKA	46
A MAGYAR SZERVEZETI MUNKA HOLLANDIÁBAN	46
HOLLANDIAI MAGYAR SZÖVETSÉG.....	47
MAGYAR ÉS MAGYAR VONATKOZÁSÚ SAJTÓTERMÉKEK	49
ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK	50
LENGYELORSZÁG	53
LETTORSZÁG	54
A LETTORSZÁGI MAGYAROK <i>BALATON</i> TÁRSASÁGÁRÓL.....	54
TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS	55
RENDEZVÉNYEK.....	56
LITVÁNIA	57
TÖRTÉNELMI HÁTTÉR	57
KULTURÁLIS ÉLET ÉS KAPCSOLATOK	58
NÉMETORSZÁG	61
NÉMETORSZÁGI MAGYAR SZERVEZETEK SZÖVETSÉGE (BUOD).....	61
MAGYAROK NÉMETORSZÁGBAN.....	61
TERÜLETI ELOSZLÁS.....	62
ÁLLAMPOLGÁRSÁG	62
A NÉMETORSZÁGI MAGYAR ÉLET PILLÉREI	62
ELNÖKSÉG	63
TAGSZERVEZETEK	64
INTEGRÁCIÓ, NEM ASSZIMILÁCIÓ	64
KAPCSOLATOK VILÁGSZERTE	65
SEGÍTSÉGNYÚJTÁS, HA SZÜKSÉGES	65
MAGYAR EMLÉKHELYEK NÉMETORSZÁGBAN	65
KÖRUTAK	66
A NÉMETORSZÁGI MAGYAR ÉLET FONTOSABB CÍMEI.....	66
NORVÉGIA	67
KÖZÖSSÉGI ÉLET 1956 UTÁN	67
AZ OSLÓI MAGYAR OTTHON A 60-AS ÉVEKBEN	67
NORVÉGIAI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK 1990 UTÁN.....	68
MAGYAROK BARÁTI KÖRE.....	69
KIADVÁNYOK	70
KRÓNIKA.....	70
VISSZHANG.....	71
HONLAP.....	71
SVÉDORSZÁG	73
TÖRTÉNET	73
A TAGSÁG	74
PROGRAMJAINK ÉS KIEMELT RENDEZVÉNYEINK.....	75
HIVATALOS KAPCSOLATAINK	76
KÜLFÖLDI KAPCSOLATAINK.....	76
JÖVŐÉPÍTŐ MUNKÁNK ÉS AZ ELŐTTÜNK ÁLLÓ FELADATOK	77

Stockholmi zárónyilatkozat

Stockholmban 2001. november 23.-25. között Angliából, Ausztriából, Belgiumból, Cseh- és Morvaországból, Dániából, Észtországból, Finnországból, Hollandiából, Lengyelországból, Lettországból, Litvániából, Németországból, Norvégiából, Svájcól és Svédországból 15 nyugat-európai országos szervezet tanácskozássra gyűlt össze azzal a szándékkal, hogy megalakítsa a földrész nyugati és északi országaiban működő országos szervezetek átfogó csúcsszervezetét, a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségét.

Az országhatárokon átívelő kapcsolatok kiépítése és az együttműködés szükségessége már 1990 szeptemberében megfogalmazódott az ausztriai Kufsteinben "Útkeresés a jövőbe" címmel megrendezett tanácskozáson. Az azóta eltelt több mint 10 év változásai megmutatták, hogy egy széleskörű hálózat megteremtése és kiépítése nem vesztett időszerűségéből, sőt, egyenesen sürgőssé vált. Az egyesülő Európában az integrációs együttműködés, a szórványok kapcsolatrendszerének kiépítésében természetes követelmény.

A Szövetség alakuló közgyűlésén megvitatta és elfogadta Alapszabályát. A Szövetség székhelyéül Stockholmot választotta és Svédországban kerül bejegyzésre.

A tagságot tíz országos szervezet vállalta; további három elfogadta az Alapszabályt. A Közgyűlés négy szakkört (anyanyelvi, média, gazdasági és kulturális szekció) jelölt ki a gyakorlati feladatok elvégzésére. A négy szakkör kidolgozta és a Közgyűlés elé terjesztette jelentését, amit a az kiegészítő hozzászólásokkal egyhangúlag elfogadott, és egyben kinevezte az egyes szakkörök (szekciók) vezetésével megbízott személyeket.

A Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége a következő személyeket választotta az elnökségbe:

Elnök: Deák Ernő, Ausztria

Alelnökök: Bihari Szabolcs, Svédország; Ifj. Klement Kornél, Németország

Elnökségi tagok: Dobos Éva, Norvégia; Homoki Mária, Litvánia; Pátkai Róbert, Anglia;

Tóth Miklós, Hollandia

A szövetség munkáját a nyugat-európai magyar szórványok összefogására, az érdekekben kitűzött célok megvalósítására összpontosítja. Kormányoktól és pártpolitikától függetlenül fejt ki tevékenységét európai szellemiség és az egyetemes magyarság jegyében.

A szövetség együttműködésre törekszik minden, az egyetemes magyarság érdekeit képviselő tömörüléssel, szervezettel. Öröndetes, hogy az éppen megalakult és hasonló célokat követő Észak-Amerikai Magyar Szervezetek Szövetsége nyilatkozatban üdvözölte a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségét.

Stockholm, 2001. november 25.

Budapesti közgyűlés zárónyilatkozata

2002. december 6-8. között Angliából, Ausztriából, Cseh- és Morvaországból, Dániából, Észtországból, Finnországból, Hollandiából, Lengyelországból, Lettországból, Litvániából, Németországból, Norvégiából és Svédországból, 13 nyugat-európai országos szervezet csúcsszerve, a 2001. novemberében alakult Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) Budapesten tartotta ez évi rendes közgyűlését.

Az közgyűlés alaptémája az országhatárokon átívelő kapcsolatok továbbépítése volt, mely a részletes és informatív országos jelentésekre épült. A tanácskozás egy egységesen elfogadott Memorandumban nyert összefoglalást "Intézményesített kapcsolatok Magyarországgal" címmel. Az alábbi alcímek jelölik az eredményes, higgadt hangulatú, a nyugati demokratikus tárgyalási modorban lezajlott együttlét fő gondolatait, javaslatait és elvárásait:

1. A nyugat-európai magyar szervezeti élet kialakulása és jelenlegi helyzete
2. A nyugat-európai magyarság megmaradásának fontossága
3. A nyugat-európai magyarság megmaradásának elősegítése

A magyar kormány megbízottjaként a közgyűlés szombat délutáni (december 7-i) ülésén részt vett Szabó Vilmos a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára, a FIDESZ és a Kereszténydemokrata Szövetség képviselőjében Surján László parlamenti képviselő, valamint Szabó Béla a Határon Túli Magyarok Hivatalának (HTMH) elnökhelyettese. A hivatalos személyek felszólalásaikban - kivétel nélkül - megértéssel, elismeréssel és segítőkészségük kifejezésével értékelték a meghallgatott beszámolókat és az előkészített memorandumot. Az ülés egész időszakán jelen volt Pusztaszeri László a HTMH főtanácsosa valamint Kunckelné Fényes Ildikó a Latin-Amerikai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (LAMOSZSZ) képviselője. A szövetség jövőbeli munkáját továbbra is a nyugat-európai magyar szövetségek összefogására, az érdekekben kitűzött célok megvalósítására összpontosítja. Kormányoktól és pártpolitikától függetlenül fejt ki a tevékenységét európai szellemiség és az egyetemes magyarság érdekében. A közgyűlés a jövő évi tevékenységet érintő határozati javaslatokat fogadott el.

Budapest, 2002. december

Deák Ernő, Piri Zoltán

Memorandum

Intézményesített kapcsolatok Magyarországgal

Ezen dokumentumot a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének (NYEOMSZSZ) közgyűlésén Budapesten, 2002. december 7-én a következő országos szervezetek fogadták el:

Országos szervezet, aláíró

1. Angliai Magyarok Országos Szövetsége, Dr. Pátkai Róbert s.k.
2. Ausztriai Magyarok Központi Szövetsége, Dr. Deák Ernő s.k.
3. Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége, Végh István s.k.
4. Dániai Magyarok Országos Szövetsége, Haulik Krisztina s.k.
5. Észtországi Magyarok Egyesülete, Bán István s.k.
6. Finnországi Magyarok Egyesülete, Tanító Béla s.k.
7. Hollandiai Magyar Szövetség, Piri Zoltán s.k.
8. Lengyelországi Magyarok Szövetsége, Engelmayer Ákos s.k.
9. Lettországi Magyarok Szövetsége, Molnár Sándor s.k.
10. Litvániai Magyarok Báthory István Szövetsége, Homoki Mária s.k.
11. Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége, Dr. Klement Kornél s.k.
12. Norvégiai Magyarok Baráti Köre, Dobos Éva s.k.
13. Svédországi Magyarok Országos Szövetsége, Bihari Szabolcs s.k.

Vendégként:

A Latin-Amerikai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (LAMOSZSZ) képviselőjében
Kunckelné Fényes Ildikó s.k.

A nyugati magyarság megmaradásának két fontos pillére van: a család és a nyugati magyar intézmények (egyesületek, szövetségek, egyházak, stb.). Az elmúlt évek gyakorlata azt igazolja, hogy az otthoniak a nyugati magyarságot illetően elsősorban (sikeres) egyénekre gondolnak, és őket személyes sikereik fényében értékelik. Ez a gondolkodásmód hasznos lehet a mának, de

kudarca van ítélve a holnapot illetően, hiszen kevés olyan elemet tartalmaz, amely szórványközösségeinket érintené. Ezért fontos hangsúlyozni a két pillért.

A nyugat-európai magyar szervezeti élet kialakulása és jelenlegi helyzete

Elsősorban 1947 után alakult újjá és bővült a nyugat-európai magyar szervezeti élet. A gomba módjára szaporodó szervezetek fő célja az volt, hogy elősegítsék a nyugat-európai magyarság megmaradását valamint a független és demokratikus szellem megőrzését. Említésre méltó a szerteágazó, különböző rétegeket és érdeklődési köröket megmozgató szervezeti munka (hagyományos egyesületek, irodalom, művészet, segélyszervezetek, gazdaság, vállalkozó, ifjúság, anyanyelvoktatás, cserkészlet, stb.). Büszkék vagyunk arra, hogy szervezeteink mindig is alulról építkeztek és demokratikusan működtek. Ez a sok más nemzet számára irigylésre méltó szervezeti háló önerőből, külső segítség nélkül, a jövőben viszont nem tudja maradéktalanul ellátni feladatát, és fennáll a veszélye annak, hogy ha magára marad, belátható időn belül felmorzsolódik. A nyugat-európai magyar közösségi élet megerősítésére alakult meg a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ), mely e közösségek legitim képviselője.

A Nyugat-Európában élő magyarság főbb mutatói

A Nyugat-Európában (a Kárpát-medencéből Európa többi országaiba elszármazott) élő magyarság összlétszáma óvatos becslések alapján kb. 350.000 főre tehető . A legtöbben Németországban élnek. Sorrendben következik Svédország, Ausztria, Franciaország és Svájc. A többi országban a magyar népcsoport létszáma alacsonyabb. Nem indulhatunk ki abból a gyakorlatból, amely csak a mai Magyarországról érkező magyarokat tekinti magyarnak, ezért a magyar anyanyelvűséget és a magyar nemzethez tartozás megvallását vesszük alapul.

Megfigyelésünk és részleges felmérésünk alapján elmondhatjuk, hogy a Nyugat-Európában élő magyaroknak majdnem a fele a „határon túlról”, azaz a Trianon által elszakított területekről származik. Valamivel több mint a fele (több hullámban letelepedettek) származnak az anyaországból. Ide tartoznak azok a magyar családok is, amelyek hosszú évek óta munkavállalóként élnek itt, magyar állampolgársággal rendelkeznek és azt feladni nem óhajtják.

Újabban szaporodott azoknak a száma az egész Kárpát-medencéből, akik csupán egy-két esztendőre jönnek diákként, munkavállalóként. Ez a folyamat a jövőben erősödik.

A Nyugat-Európában élő magyarság nagy része (pl. Svédországban kb. 90%, Németországban kb. 70%, Ausztriában 64%) rendelkezik a befogadó ország állampolgárságával. Ez politikai téren is bizonyos súlyt ad a magyar nemzetiségű polgároknak.

A nyugat-európai magyarság megmaradásának fontossága

Nem elegendő ezt a kérdést csupán érzelmi oldalról megközelíteni. Sajnos az elmúlt fél évszázad megtette hatását, ezért sokak számára nem igazán természetes tény, hogy a nyugati magyarság szerves része a nemzetnek. Ezért szükséges gyakorlati, kézzelfogható haszonnal járó érveket is felsorakoztatni. A nyugat-európai magyarság tőkéje az a tudás és kapcsolatrendszer, amelyet az elmúlt évtizedekben magáévá tett. A nyugat-európai magyarság megmaradásának a fontossága abban rejlik, hogy mindezt a tudást és kapcsolatrendszert Magyarország és a magyar nemzet számára az EU csatlakozás tükrében hasznosítsa. A NYEOMSZS országos tagszervezetei mind a kibővített Európai Közösség területén élő magyar közösségeket fogják össze. A közös jogi keret által felértékelődnek a tagállamok közötti kapcsolatok, melyhez a helyi közösségek nagyban hozzájárulhatnak.

Konkrét példákat említve, a nyugat-európai magyarság fontos közvetítő szerepet játszott és játszhat a regionális, gyakorlati haszonnal járó kapcsolatok kiépítésénél, a kulturális, gazdasági kapcsolatok fejlesztésénél és ezek működtetésénél, a nyugati magyar irodalmi, művészeti, gazdasági, tudományos értékek bekapcsolásával az összmagyar vérkeringésbe. Ezek a lehetőségek, feladatok olyan dolgok, amelyek haszna Magyarország és az egész magyar nemzet számára felbecsülhetetlen.

A nyugat-európai magyarság megmaradásának elősegítése

Említettük, hogy a nyugat-európai magyarság megmaradásának két pillére van: a család és a magyar intézmények. Tehát a megmaradás érdekében ezeket kell támogatni. A támogatás áldozatokkal jár, de nem öncélú, mert megmaradásunkkal értékeink hasznosítását segítjük elő Magyarországon és az egész magyar nemzet számára. A támogatás egyrészt jogi / politikai jellegű, másrészt tárgyi. A támogatás mindkét esetben a nyugat-európai magyarság az anyaországhoz való kötődését és így a megmaradását segítené elő, valamint az értékeink "hasznosításával" járó gyakorlati teendők elvégzéséhez nyújtana tárgyi segítséget.

1. Jogi / politikai támogatás

Jelenleg a következő három kérdést tartjuk kiemelten fontosnak:

a) A nyugat-európai magyarság számára biztosítani a magyar állampolgárság felvételének a lehetőségét alanyi alapon. Ehhez a magyar állampolgárság megadása a határon túlról származó magyarok számára szükséges.

Amíg az anyaország területéről származó magyarok az állampolgársági törvény alapján problémamentesen újra felvehetik magyar állampolgárságukat, a határon túlról származó magyarok számára ez lehetetlen. Számosan megkísérelték és a sokszor közömbös hangú elutasítás nagy csalódást okozott. Tehát bennünket is érint a probléma, a két részre osztott magyarság kérdése: vannak elismert magyarok, és magyarok, akiknek a magyarságát az anyaország jogilag nem ismeri el. Mi itt ezt a megkülönböztetést évtizedek óta nem ismerjük el, és szükségesnek tartjuk, hogy a magyar állam ezt a két részre való szakítást orvosolja. Az itt élő, de a határon túlról származó magyarokat a Kedvezménytörvény is kihagyja.

A legcélravezetőbb és legméltóbb megoldás a határon túlról származó magyarok honosítása lenne a honosítás feltételeinek megváltoztatása által. Honosításuk mindenképpen jelzésértékű és mind Magyarország mind a nyugat-európai magyarság érdekét szolgálná. Ez érzelmi kötődésüket is erősítené, és magyarságuk megtartásáért folytatott küzdelmüket is segítené. Fontosnak tartjuk az Állampolgársági Törvény honosítással kapcsolatos szakaszainak a kiterjesztését erre a csoportra. Ez a magyarság itteni megmaradásához jelentősen hozzájárulna.

b) A helyi magyarság önrendelkezésre irányuló törekvéseinek legmagasabb politikai szintű támogatása azon országok esetében, ahol erre lehetőség van

A Nyugat-Európa egyes országaiban honosult magyarok elismerése népcsoportként a fennmaradás egyik legfontosabb tényezője. Vannak országok, pl. Ausztria, Svédország, ahol a helyi magyarság kérelmezte jogi státuszának a megváltoztatását, bevándorló minősítésből meghonosodott kisebbségi státuszba. Ez a kör a későbbiekben tovább bővül. A jelenlegi nemzetközi gyakorlat szerint a meghonosodott kisebbségi státusz olyan jogokat és lehetőségeket biztosít az illető népcsoport számára, amelyek nagyban megkönnyítenék a megmaradásukat.

Rendkívül módon elősegítené a kérések pozitív elbírálását, ha a magyarországi politikum ezt a legmagasabb szinten támogatná.

Továbbá kérjük a magyar kormányt, ha tárgyalást folytat egy nyugat-európai országban államközi szinten bennünket érintő kérdésekről (pl. kulturális, oktatási, jogi), vonják be az országos magyar szervezetek vezetőit.

c) A választási jog rendezése

A választási joggal kapcsolatban előtérben áll a Magyarország területén kívül tartózkodó magyar állampolgárok helyzetének rendezése.

Ez a réteg számottevő, pl. diplomata, magyarországi intézmények, képviselők munkatársai, ideiglenesen külföldön tartózkodó személyek és mindezek családja, hozzátartozói. A választási törvény jelenlegi gyakorlata feleslegesen korlátozza a fenti csoportokhoz tartozó személyek részvételét a választásokon.

Hivatkozunk számos ország gyakorlatára, amely ezt a kérdést az alkotmányból fakadó, természetes ügynek tekinti és a határon túl történő választást is lehetővé teszi.

2. Tárgyi támogatás

Jelenleg a következő kérdéseket tartjuk kiemelten fontosnak:

- A NYEOMSZSZ működéséhez az Illyés Alapítvány mindenkori éves költségvetésének legalább 5-7%-os összegét hozzájárulásként kérjük
- Támogatás a helyi anyanyelvi oktatásnak (tankönyvek, didaktikai eszközök, tanárok továbbképzése, anyanyelvi táborok, távoktatás, ösztöndíjak, stb.).
- Gyermek és ifjúsági munka támogatása (pl. óvodák, cserkészlet).
- Azon projektek beindítása és azoknak a működéséhez szükséges források biztosítása, amelyek a nyugat-európai magyarság értékeinek hasznosítását célozzák meg Magyarország és az összmagyarság számára.

Javasolt együttműködési területek: .:

- o Regionális együttműködés
- o Gazdasági együttműködés
- o Tanügyi együttműködés

o Egészségügyi együttműködés

o A nyugat-európai magyar irodalmi, művészeti és tudományos értékek bekapcsolása a megfelelő magyarországi intézményrendszerbe.

A magyarországi politika számára nem lehet közömbös, hogy a nyugat-európai magyar közösségek magyarságuk megőrzésével és ápolásával nagyban hozzájárulnak a magyar nemzet további felemelkedéséhez és jó hírnevének elmélyítéséhez. Ennek figyelembevétele és felkarolása képezze a magyarországi politika szerves részét.

Anglia

A Magyarok Angliai Országos Szövetsége (MAOSZ) az Egyesült Királyságban élő magyarság pártpolitikailag független egyesületeinek országos szervezete, amely a történelmi egyházak képviselőivel szorosan együttműködve fejt ki munkáját. Támogat minden magyar ügyet, amely az összmagyarság érdekeit szolgálja és tiszteletben tartja az 1956-os szabadságharc eszméit, magyar hagyományokat és az egyetemesen elismert emberi szabadságjogokat.

Tevékenységének célja áploni a magyar anyanyelvet, kultúrát és hagyományokat, támogatni a magyarság közös érdekeit és előmozdítani a tagegyesületek és az egyéni tagok közötti együttműködést. Alapelve az egyesületi tagok egyenjogúsága származásra, nemre vagy vallásra való tekintet nélkül.

Feladatának tartja a magyar nemzeti ünnepek méltó ünneplésének megrendezését, az utódállamok magyarságának érdekképviselését és más külföldi magyar szervezetekkel való együttműködést.

Egyéni tagjai sokoldalú tehetségét felhasználva kulturális rendezvényeket szervez és negyedévenként megjelenteti 1993-ban indított színvonalas folyóiratát, az Angliai Magyar Tükört. Minden tevékenysége arra irányul, hogy tagjaiban a magyságtudatot fenntartsa, hazánkat méltóan képviselje a befogadó országban, és a hármas tagoltságú magyarság minden ágával kapcsolatot tartson.

A MAOSZ tíz éves fennállásáról Ormándy László főtítkárnak emlékezett meg az Angliai Magyar Tükör 2002. júniusi számában. Cikkében felsorolt néhány kiemelkedő eseményt, mint a magyar követséggel együtt megrendezett angol-magyar Szent István jubileum megünneplése a Westminster Székesegyházban 2000 őszén. Az ünnepségen 1300 főnyi ünneplő közönség gyűlt össze. Az angol a királyi családot Alexandra hercegnő képviselte, a magyar kormányt pedig Martonyi János külügyminiszter.

Nemzeti ünnepeinken az angliai magyar értelmiség olyan jeles képviselői mellett mint Gömöri György, Kabdebó Tamás, dr. Kurucz György, Pátkai Róbert, dr. Péter László Sárközi Mátyás, beszédet mondtak angol diplomaták, mint Peter Unwin és Sir John Birch, valamint magyarországi és határon túli személyiségek mint Duray Miklós, Fasang Árpád, Jókai Anna és mások. Színielőadásainkon olyan művészek vettek részt mint Dunai Tamás, Mácsai Pál és Nádasy

Myrtyll. 1998 óta évente vers-és prózafesztivált rendez kultúrtitkárunk, Lillywhite Sarolta, februárban a Manchester melletti Rochdale-ben, márciusban Londonban.

A Magyar Kultúrális Központtal eredményes együttműködés alakult ki, ennek keretén belül a millenniumi évben két színleőadást hoztunk Angliába: Pozsgai Zsolt *Fekete méz* című darabját, és Illyés Kinga marovásárhelyi művésznő *Az élet kenyere* című pódiumjátékát. A Magyar Nagykövetséggel közösen minden év március 15-én koszorút helyezünk el Kmetty György honvédtábrnok londoni sírjánál.

A MAOSZ, alapszabályához híven, pártoktól független szervezet. Élénken érdeklődik Magyarország politikai élete iránt, de óvakodik attól, hogy bármilyen fomrában állást foglaljon a demokratikus Magyarország belső politikai folyamataiban és vitáiban.

London, 2002. november

Pátkai Róbert

Ausztria

Történelmi visszpillantás

Az 1956-os forradalom előtt léteztek már magyar egyesületek (pl. a *Bécsi Magyar Egyesület*). A forradalom leverése után, 1957-ben egymás után alakult a *Szabad Magyar Diákok Bécsi Szövetsége*, a *Gráci Diákszövetség* és az *Innsbrucki Magyar Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége*, melyek a MEFESZ szellemében és azzal együttműködve fejtették ki tevékenységüket. Érdekes azonban megemlíteni, hogy a Kádár-rendszer mindent elkövetett ezen szervezetek politikai megmozdulásainak elszigetelésére és kompromittálására. Így például az 1956-os forradalom 10-éves évfordulójának megünneplését úgy akarta megakadályozni, hogy Magyarországra csalta a *Bécsi Diákszövetség* elnökét, illetve a MEFESZ genfi nemzetközi irodájában dolgozó külügyi titkárt, akik nem csak a tervbe vett megemlékezések programját vitték magukkal, hanem iratokat is. Magyarországról pedig *Bécsi dosszié* címmel „leleplező nyilatkozatot tettek volt diáktársaikról, akiket CIA-ügynököknek neveztek”. Ennek ellenére megállapítható, hogy a jelenig vezető közösségi életben meghatározó szerepet játszottak és játszanak ezek a szervezetek.

1957 – 59 között Ausztria egyetemein és főiskoláin a magyar hallgatók száma meghaladta az ezer főt, és az 1966/67-es tanulmányi évben még mindig több mind kétszázán folytatták tanulmányaikat. Ezt arra lehet visszavezetni, hogy az 1956/57-ben létesült magyar középiskolák érettségizői átmenetileg biztosították az utánpótlást. Közülük a már 1945-ben létesült *Innsbruck Magyar Reálgimnáziumot* kell kiemelni, mely utolsóként, 1963-ban zárta be kapuit. Utóéletének, illetve az Innsbruckban tanuló magyar egyetemistáknak köszönhetően máig fennmaradt viszont az 1957-ben a város villanegyedében vásárolt Magyar Ház (Mindszenty-Ház) tágas kertjével. Ma is mint diákotthon működik, de nem csupán lakhelyet nyújt az ott tanuló anyaországi illetve Kárpát-medencei diákoknak, hanem termeiben otthont ad az innsbrucki magyar egyesületnek is. Ez az egyetlen magyar közösségi tulajdonban lévő ingatlan Ausztriában. Fenntartásáról a külön erre a célra alakult *Innsbrucki Magyar Diákotthon és Kultúrcentrum* gondoskodik.

Az ausztriai magyaroknak földrajzi és településtörténeti értelemben vett másik csoportját a burgenlandiak képezik. 1961-ben hivatalos kimutatások szerint 5.642 létszámú magyarjú lakos élt Burgenlandban, de elhagyatottságukra mi sem jellemzőbb, mint hogy tartományi szinten csak 1968-ban alakítottak szervezetet (*Burgenlandi Magyar Kultúregyesület*).

A legújabb osztrák népszámlálás szerint (a 2001-es évből) Ausztriában 40.583 személy vallja magát magyarnak, ezek közül 25.884 osztrák állampolgár. A hivatalos népszámlálási szám szerint gyakorlatilag az elismert népcsoportok közül létszámban a legnagyobb a magyar, második helyen horvátok, harmadik helyen a szlovákok állnak. Ezzel szemben megbízható becslések szerint jelenleg mintegy 50-70.000-re tehető Ausztriában a magyar származású személyek száma. Ezeknek kb. 10-15 %-a tart fenn valamilyen kapcsolatot magyar egyesületekkel.

Érdemes megemlíteni, hogy 1980 februárjában megalakult az *Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége*, mely a Burgenlandon kívül működő magyar egyesületek csúcsszervezetének szerepét tölti be. Hosszú előkészület és nehéz munka után 1992-ben sikerült kivívni a burgenlandi magyarság mellett Bécs és környékén élő magyarok népcsoportkénti elismertetését. A Központi Szövetség sokrétű tevékenységére itt nem térek ki, csak annyit szeretnék rögzíteni, hogy távlatilag ő tűzte célul azokat az átfogó terveket, melyek magukba foglalják a magyar nyelvű oktatás bevezetését, az újság és könyvkiadást, a színházszervezést, a nemzetközi tanácskozások megrendezését stb. A Központi Szövetségbe, melynek hivatalos lapja a kéthavonta megjelenő *Bécsi Napló*, összefogja a főleg a tartományi fővárosokban működő, szám szerint 16 kulturális, egyházi és cserkészszervezetet, melyeket a következőkben szeretnék bemutatni.

Egyesületi beszámolók

Bécsben működő egyesületek

Europa-Club (alakult 1964-ben): Nagy súlyt fektetnek a rendszeresen megrendezett, magyarországi vendégeket felléptető irodalmi estekre. Nemzeti és honismereti körutakat szerveznek és évente (idén nyolcadszor) kiadják az egyesület évkönyvét.

Cím: A-1090 Wien, Boltzmann-gasse 14

Magyar Egyházzociológiai Intézet (1957): Foglalkoznak az Ausztriában élő magyar származásúak identitás kutatásával. Szoros kapcsolatban áll Magyarországgal és Erdéllyel, számos tudományos cikket és könyvet adtak ki.

Cím: A-1030 Wien, Gerlgasse 10/3

A Bécsi Magyar Római-katolikus lelkeszség. Működik ifjúsági és családi csoportja, zárandoklatokat és lelki napokat tart. Legfontosabb rendezvényük a bécsi dómban megtartott Szent István-napi ünnepség.

Cím: A-1070 Wien, Döblergasse 2/1/30/B

Kaláka-Club (1984): Az ausztriai magyarok gazdasági érdekközössége. Kapcsolatot tart fenn a Magyar Kereskedelmi Kamarával és egy svédországi gazdasági egyesülettel. Évkönyve megjelenik kalendáriummal, sok hasznos szakmai címmel, *Itt magyarul is beszélnek* mottóval.

Cím: A-1010 Wien, Schwedenplatz 2

Szent István Egylet (1918/21): Célja kizárólag karitatív jellegű, anyagilag támogatja a bécsi magyar cserkészeket és a KMÉM-et (Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom). Rendszeresen megtartja a Szent István bált, mely az utóbbi években a Bécsi Magyar Nagykövetség dísztermeiben zajlott.

Cím: A-1011 Wien, Postfach 841

A 72.sz. Széchenyi István Cserkészcsapat (1962): A Bécsi Magyar Pazmaneumban talált otthonra, ahol 4-5 órs tart cserkészfoglalkozást, 90-100 fős létszámmal. A Szent István Egylet támogatásán kívül öregcserkészek és már nem aktív vezetők támogatják munkájukat. Csúcsélmény a két hetes nyári tábor.

Cím: A-1090 Wien, Boltzmannngasse 14

Linzen működő egyesületek:

Felső-ausztriai Magyarok Kultúregyesülete (1968): Irodalmi esték mellett ünnepi megemlékezést tartanak március 15-én és október 23-án, bált rendeznek. 2000. március óta működik a Linzi Magyar Iskola, amelyről a „Hungaro Media“ magyar nyelvű rádióadás számol be.

Cím: A-4020 Linz, Senefelderstraße 6

Linzi Magyar Római Katolikus Egyházközség (1945): Rendszeres magyar nyelvű misék mellett zárandoklatokat szerveznek, Mikulás és karácsonyi estéket tartanak.

Cím: A-4020 Linz, Senefelderstraße 6

80.sz. Árpád Cserkészcsapat (1971): 30 éve működik.

Cím: A-4020 Linz, Senefelderstraße 6

Salzburgban működő egyesületek:

Salzburgi Magyar Kör (1994): Megemlékeznek nemzeti ünnepeinkről, havonta egyszer szerveznek magyar nyelvű szentmisét.

Cím: A-5411 Oberalm, Götschenstraße 980

Innsbruckban működő egyesületek:

Innsbrucki Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége (1957): A Magyar Házban rendelkezésükre bocsátott termekben havonta rendszeresen tartanak kulturális rendezvényeket, amelyekre magyarországi, illetve Kárpát-medencei magyar előadókat hívnak meg. Minden héten pénteken nyitva tart a vezetőség által üzemeltetett bár, és havonta 1 klubvacsorára hívják meg a klubtagokat és más itt élő magyarokat. Évente négyszer adják ki a *Rikkancs* című tájékoztató újságot. Nagy sikerrel tartják meg kétévenként a már nagyhírű magyar bált és szervezik az Innsbruck-i gimnáziumban érettségizett öregdiákok találkozóját.

Cím: A-6020 Innsbruck, Richard Wagner-Straße 3

Innsbrucki Magyar Egyházközség (1945): Lelkipásztori teendők, beteglátogatások képezik a mindennapi munkájukat, lelki napokat és zárandoklatokat szerveznek. Havonta egyszer az Innsbruck-i Magyar Házban (Mindszenty-Ház) magyar misét tartanak.

Cím: A-6020 Innsbruck, Richard Wagner-Straße 3

Innsbrucki Magyar Diákotthon és Kultúrcentrum (1957): Az egyesület legfőbb feladata a Magyar Ház fenntartása, állandó felújítása, illetve modernizálása és a működtetéséhez szükséges anyagiak előteremtése. Emellett kettős jellegű a munkája: egyrészt jutányos szállást ad magyar egyetemistáknak. 26 fiatal tud elhelyezni egy- és kétágyas szobákban, működtet egy vendégszobát, helyet biztosít a közösségi összejöveteleknek és egyesületi rendezvényeknek. Támogatására alakult 2002-ben az *Innsbrucki Magyar Ház Baráti Köre*. A Diákotthon több ízben társrendezője az IMEASZ (Innsbrucki Magyar Egyetemisták és Akadémikusok Szövetsége) programjainak, illetve a *Pax Romana Tanulmányi Napok*-nak.

Cím: A-6020 Innsbruck, Richard Wagner-Straße 3

Grácban működő egyesületek:

A Magyar Katolikus Közösség (1956): A Lelkészség és a Lelkészségi Tanács működése kettős: karitatív és kulturális. A karitatív tevékenységüket a szombathelyi Caritas-szal közösen végzik, kulturális rendezvényeiknél a magyar népszokásokat ismertetik. Magyar misét tartanak havonta, és háromnapos Mindszenty emlékzarándoklatot rendeznek. Nemzeti ünnepekről rendszeresen megemlékeznek.

Cím: A-8045 Graz, Ziegelstraße 11c

A Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja (1957): Ifjúsági- és gyermekműsorokat, valamint öregdiák-találkozókat szerveznek. A kéthavi értesítőt *Gráci Magyar Újság* címen az egyesület szerkeszti. Vita- és szerzői estéket, valamint hangversenyeket kínálnak felnőtteknek.

Cím: A-8045, Ziegelstraße 11 c

Általános megállapításként szeretném megjegyezni, hogy minden egyesület az osztrák kormánytól a legminimálisabb anyagi támogatást kapja egy-egy rendezvényre. Így a működéshez szükséges anyagiakat a tagságtól és magántámogatóktól teremtik elő. Az egyes szervezetek vezetői díjmentesen, szabad idejüket feláldozva dolgoznak azért, hogy ez a kis szórvány fennmaradjon, és a második, illetve már harmadik generáció kis részét a magyarságnak megőrizze.

2003. november

Deák Ernő
Bécs

Radda István
Innsbruck

Cseh-és Morvaország

Előzmények, megalakulás

A CSEMADOK-nak, a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete 1949-es megalakulása után Csehországban 1949 és 1951 között Karlovy Varyban, Chodovban, Loketban, Ostravában és más városokban alakultak alapszervezetei. 1951-ben azonban ezek az ígéretesen fejlődő alapszervezetek megszűntek. Gyakorlatilag ez azt jelentette, hogy ezután a Csehországban élő magyaroknak nem volt kulturális szervezetük.

Ez az állapot az 1989 novemberében kezdődő rendszerváltozás után szűnt meg: 1990. február 24-én Prágában megalakult a Cseh-és Morvaországi Magyarok Szövetsége, a CSMMSZ.

Megalakulása óta a CSMMSZ-nek hat városban alakult alapszervezete: Prágában / Praha, Osztravában / Ostrava (1992), Brünmben / Brno (1993), Litomezicében /Litoměřice (1995), Pilzenben / Plzeň (1997) és Teplicében / Teplice (2002). Szövetségünk részt vett a NYEOMSZSZ 2001. november 24-i alakuló ülésén, s a 2003. március 29-i közgyűlésünk a tagság vállalása mellett döntött.

Célkitűzések

A csehországi magyarok kulturális szervezete programjában és alapszabályában tevékenysége céljaként a következőket tűzte ki:

- a Cseh Köztársaságban élő magyarok számontartása, önművelésük szervezése, kulturális és egyéb igényeiknek a lehetőségek szerinti kielégítése,
- a magyarság anyanyelvi kultúrájának fejlesztése, a magyar kultúrához való természetes kötődés ápolása,
- a sajátosan magyar-cseh jellegű kapcsolatok hagyományainak megismerése, fejlesztése azáltal, hogy az itteni magyarság tájékoztatja önmagáról és lehetőségei szerint a magyar kultúráról a cseh nyilvánosságot, a cseh kulturális életről pedig közvetve vagy közvetlenül a határokon túli magyarságot, különös tekintettel elsősorban a szlovákiai magyarságra, amelyhez a Cseh Köztársaságban élő magyarok túlnyomó többsége származásánál fogva kötődik.

A CSMMSZ tevékenysége

Klubtevékenység, előadások, kiállítások szervezése.

Minden alapszervezet fontosnak tartja a rendszeres klubtalálkozókat. Van, ahol hetente, máshol havonta legalább egyszer találkoznak a szervezet tagjai. A klubestek fő célja magyar nyelvű társalgás, szórakozás, ismerkedés.

Emellett rendszeresen szervezünk:

- vitaesteket
- előadásokat
- író-olvasó találkozókat
- irodalmi esteket
- néptáncbemutatókat
- kiállításokat

A CSMMSZ bekapcsolódik a Csehország területén működő más kisebbségi szervezetekkel közösen rendezett kulturális eseményekbe is - ilyenek például a "Prága a nemzetek szíve", a strázsnicei nemzetközi folklórfesztivál, a "Kultúrák találkozása" és az "Egy városban élünk" elnevezésű rendezvények Prágában, ill. Brűnben.

Magyar Kulturális Napok

Prágában 1992-től, Brűnben 1995-től, Ostravában és Pilzenben 2000-től minden évben megszervezzük a magyar kultúra napjait. A rendezvény célja a magyar történelem, hagyományok, kultúra bemutatása és népszerűsítése a nyilvánosság körében.

Gyermekfoglalkozások

Mivel az utóbbi években az iskoláskorú gyermekek rendszeres magyar nyelvtanítása különböző okok miatt nem valósult meg, áttértünk a gyermekek játékos nyelvoktatására. Közös hétfégi programokat szervezünk számukra, ahol mondókázás, mesemondás, éneklés és hagyományápoló játékok közben gyakorolják a magyar nyelvet.

Prágában 1998 tavaszán magyar hagyományörző óvódás csoport alakult, amely 2002 decemberétől Iglíce néven működik.

Rendszeresen szervezünk játékos gyermeknapot és Mikulás-estet, ahol nem hiányzik a mese- és bábelőadás.

Nagy az érdeklődés a nyári táborok iránt is. A csehországi magyar diákok rendszeres résztvevői az

esztergomi Nyári Anyanyelvi Táborknak és a Sárospataki Nyári Kollégiumnak.

Lapkiadás és rádióműsor

Az csehországi magyarok tájékoztatása a CSMMSZ tevékenységének nagyon fontos része.

A szövetség megalakulásától kezdve írásos formában tájékoztatja tagjait: 1990-ben először körlevél, később a Tájékoztató, ill. a *Prágai Tájékoztató* révén szólította meg a tagokat.

1993-tól *Prágai Tükör* címmel kulturális és közéleti lapot adunk ki, mely évente ötször jelenik meg 1000 példányban. (A *Prágai Tükör* utolsó két évfolyamának tartalma a www.pragaitukor.com honlapon is megtalálható.)

A brünni alapszervezet évente kétszer adja ki a *Brünni Magyar Futár* című hírlapját.

A Cseh Rádió Regina Praha állomásán a *Megértés klub* kisebbségi műsor keretében 1992 júniusától háromhetenként van húszperces magyar nyelvű adásunk. (A 2002-es árvíz miatt az adás jelenleg szünetel.)

Egyéb tevékenység

· Magyar vonatkozású műemlékek felújítása:

- Végh János, Tardy Mózes és Molnár Eduárd református lelkészek sírjának rendbehozatala Nebuely községben, majd a temető előbb-utóbb bekövetkezendő felszámolására való tekintettel a lelkipásztorok hamvainak és sírköveinek áthelyezése a közeli Libice község templomkertjébe (a prágai magyar református gyülekezettel közös kezdeményezés 2000-ben)

- A brünni várbörtön falán elhelyezett magyar jakobinusok emléktáblájának felújítása (1997)

- Esterházy János, a csehszlovákiai magyarság mártír politikusa tiszteletére állított emlékmű felavatása a mírovi rabtemetőben (1998)

· Magyar református istentisztelet hetente és katolikus szentmise havonta Prágában, alkalmanként Brünben és Osztravában

· Kiadványaink:

- Csémy - Sadílek: Magyarok a Cseh Köztársaságban. 1918-1992 (1992)

- Ujváry Zoltán: Szülőföldön hontalanul. (cseh nyelven, 1994)

- Mészáros Antal: Ereszkedik le a felhő - Mám Te rád. (kazetta, 1997)

- Cséfalvay Ildikó: Az én Prágám. (rendhagyó útikalauz, 1999)

- Visszapillantó - dokumentumgyűjtemény 1990-2001 (2002)

- Magyar prágaiak - prágai magyarok (életrajzi lexikon, a Károly Egyetem Magyar Stúdiumok Központjával közösen 2002)
- A brünni alapszervezet közreműködésével jelent meg Kazinczy Ferenc Fogságom naplója, valamint Hajdú vitézek - Hajdúci (cseh nyelven)

• **Egyéb rendszeres rendezvényeink:**

- Prágai Magyar Bál (1992-től minden évben)
- Katalin-bál Brünnben és Ostravában (2000-től)
- II. Rákóczi Ferenc emléktáblájának megkoszorúzása az 1848-as évforduló alkalmából
- 1996-tól rendszeresen őszi honismereti kirándulások (Magyarország, Erdély)
- Művelődési táborok
- Petőfi Sándor szavalóverseny
- Találkozás a pilzeni Nemzetközi Színházi Fesztiválon vendégszerepelő magyar színtársulatokkal

Alapszervezeteink Prágában, Brünnben, Ostravában és Pilzenben állandó klubhelyiséggel, könyvtárral, videotékával, műholdvevő rendszerrel rendelkeznek (DUNA TV, MTV 2 és számos magyar rádióadó).

A brünni alapszervezet klubhelyisége 1998-tól Magyar Kulturális és Információs Centrumként és rendszeres nyitvatartási időben a Magyar Turisztika információs központjaként működik. Az ostravai alapszervezet a Hungariatour utazási iroda helyi részlegét működteti.

Alapszervezeteink:

Prágai alapszervezet

Elnök: Fiala Jaroslav

Cím: K Botici 2, 101 00 Praha 10

Telefon: 00420 271 746 932

Tel/fax: 00420 271 746 913

E-mail: csmmsz@mbox.vol.cz

Brünni alapszervezet

Elnök: Vojtek Zoltán

Cím: Magyar Kulturális és Információs Centrum

Gorkého 12 35, 602 00 Brno

Tel/fax: 00420 541 241 062

E-mail: mkic@atlas.cz

Osztravai alapszervezet

Elnök: Hyvnar Anna

Cím: ul. 28.Ríjna 15, 702 00 Ostrava

Tel/fax: 00420 596 115 139

E-mail: madarsky.klub@worldonline.cz

Litomezsicei alapszervezet

Elnök: Strmenová Marianna

Cím: Heydukova 4, 412 01 Litomerice

Tel/fax: 00420 416 741 377

E-mail: Marianna.Strmenova@seznam.cz

Pilzeni alapszervezet

Elnök: Kuczman Miklós

Cím: ul. J.J.Ryby 3, 323 22 Plzen

Telefon: 00420 377 529 974 (otthoni szám)

Teplicei alapszervezet

Elnök: Kulina Ferenc

Cím: Bohosudovská 1606/18, 415 02 Teplice

Telefon: 00420 417 562 940 (otthoni szám)

CSMMSZ

Postacím:

K Botici 2, 101 00 Praha 10, Ceska Republika

Telefon: +420 271 746 932

Fax: +420 271 746 313

Honlap: <http://www.csmmsz.cz>

Elektronikus posta: csmmsz@mbox.vol.cz

Elnökség

Elnök: Végh István

Alelnök: Vojtek Zoltán

Elnökségi tagok: Fiala Jaroslav, Hyvnar Anna, Kuczman Miklós, Kulina Ferenc, Strmenová Marianna, Detáry Attila, Fazekas Mónika, Dienes Kornélia, Trosko Zoltán, Gágyor Katalin, Havryla Anikó

Prága, 2003. november

Végh István

Dánia

A magyar és a dán történelem érintkezési pontjai

A XIX. század előtt Magyarország és Dánia között nem alakult ki igazán említésre méltó kapcsolat. A reformáció és az azt követő vallásháborúk természetesen érintették mind a két területet, de rendszeres politikai vagy kulturális hatást ez aligha eredményezett. Később Magyarország, mint a Habsburg birodalom része, került közvetett kapcsolatba a német egyesülési törekvések útjában álló Dániával. Biztosan tudjuk például, hogy az osztrák seregben az 1864-es háborúban - ahol Poroszország és Ausztria közösen súlyos katonai vereséget mért a dánokra - nagy számban voltak Magyarországról besorozott katonák.

Pozitívabb volt a kulturális hatás, amit elsősorban H.C. Andersen és Søren Kirkegaard magyarországi népszerűsége és Liszt Ferenc zenéjének dán koncerttermekben való felcsendülése jelzett.

Magyarország viharos XX. századi történelme azután politikai és demográfiai súlyt is adott a kapcsolatoknak.

Az első magyar emigránsok

A magyar emigrációról sajnos soha nem készült megbízható statisztikai kimutatás Dániában, ezért az alább közölt adatok jórészt becslésekre épülnek.

Természetesen mindig érkeztek magyarok Dániába tanulmányi, üzletkötési vagy éppen házasságkötési célból, de számuk a második világháborúig jelentéktelen volt.

Mindkét világháborút követően kezdeményezték dán jótékonyági és gyermekvédelmi szervezetek a háborús körülmények között legyengült, rosszul táplált magyar gyermekek dániai üdültetését. Valószínűleg több ezren töltöttek így néhány hónapot dán családoknál, és ebből életre szóló barátságok is születtek.

1945-ben, a háború utolsó napjaiban egy közel 800 fős csoport – tisztiiskolások Marosvásárhelyről – érkezett az országba, de nagy részük hamar tovább vándorolt, ill. megpróbált hazatérni. Ezen csoport maradékait és a már korábban Dániába érkezett csekély létszámú közösséget próbálta néhány, Magyarország iránt szimpátiát érző lelkes dán értelmiségi összefogni. Különböző rendezvényeket szerveztek táncos mulatságokon át kirándulásokig, mely segítette az akkor még

csak maroknyi magyar beilleszkedését és felkeltette a dánok érdeklődését. Kezdeményezésük eredményeként létrejött egy Dán-Magyar Baráti Társaság. Ez sajnos néhány év elteltével a magyarországi kommunista hatalomátvételt követő diplomácia hatása alá került. A "létező szocializmus" besúgói és ügynökei, anyagi előnyökért, vízumért, vagy otthon maradt családtagjaik érdekében sokszor fejtettek ki bomlasztó, az emigrációt lejárató tevékenységet.

56 hatása és következményei Dániában

1956 nem csak Magyarországon jelentett drámai fordulatot. Több nyugat-európai országban – így Dániában is – mély nyomot hagytak a belpolitikai életben a szovjet csapatok és hazaáruló kiszolgálóik brutális rémtettei, és a népfelkelést még évek multán is követő kivégzések. Például 1956-ban a magyar forradalom hatására jött létre a Dán Menekültsegélyző (Dansk Flygtninghjælp), mely azóta is a legfontosabb menekültekkel foglalkozó szervezet a Vöröskereszt mellett. Szintén az 56-os események mértek döntő csapást a dán szélsőbaloldalra, mivel az addig viszonylagos népszerűségnek örvendő és a parlamentben is mandátumokkal rendelkező Dán Kommunista Pártban szakadást idézett elő az ún. proletárdiktatúra erőszakos magyarországi helyreállítása. A pártból kiszakadt mérsékeltebb többség Socialistisk Folkeparti (SF) azaz Szocialista Néppárt néven alapított új pártot, függetlenítette magát a bolsevizmustól, és az 1958-as választásokon szinte kiradírozta a kommunista moszkovitákat a politikai életből.

Menekültek 1956-tól a rendszerváltásig

1956-57 telén a Dán Vöröskereszt becslések szerint mintegy 1.200 magyar menekültet hozatott Dániába, jórészt az ausztriai menekülttáborokból. Ezen kívül érkeztek kisebb csoportok még más úton-módon is. Valójában ettől kezdve beszélhetünk dániai magyarságról. Többségük - kb. 800 fő - egy Viborg (Jütland félsziget) melletti menekülttáborba érkezett, a többiek Koppenhágába. Az ezt követő 10-15 évben csak szórványosan érkeztek egyének, néha családok, ill. a már itt élőkhöz családtagok. Mivel ezzel egy időben az elvándorlás is nagy volt (elsősorban Kanada, USA és Svédország vonzotta a vállalkozó szelleműeket), a magyarság létszáma a 80-as évekig aligha haladhatta meg a 2.000 főt.

A bevándorlás a 70-es és a 80-as években számottevő lehetett. Igen sokan disszidáltak a puhuló diktatúrából az utazási korlátozások enyhítésének következtében. Ez az újabb folyamatos utánpótlás szinten tartotta az amúgy elhalálózás, elvándorlás és asszimiláció miatt csökkenő magyarság létszámát.

Újabb bevándorlási hullámot jelentett 1988-89-ben a Ceausescu diktatúra haláltusája, mikor is

százával érkeztek Erdélyből és Románia más részeiről magyar anyanyelvű menekültek.

A szervezeti élet kibontakozása 1956 után

Elsők között a menekült egyetemisták alapítottak klubot Kovács Károly vezetésével. (Érdekesség, hogy ő jelenleg is aktív vezetőségi tag a Duna egyesületben). Ezzel egyidejűleg egy 45-ös emigráns, Fóris Béla létrehozta a Magyar Kör néven ismerté vált, leghosszabb ideig működő magyar egyesületet. Itt a tagok eleinte minden pénteken találkoztak, kulturális programokat szerveztek, megünnepezték a nemzeti ünnepeket, kirándultak stb. Lassacskán előregedés, elvándorlás, más egyesületek elszívó hatása, majd Fóris Béla betegsége és halála (1977) miatt ez az egyesület feloszlott.

Egy másik magyar egyesület a Szabad Európa Rádió anyagi támogatásával közösen bérelt klubhelyiséget az itt élő lengyelekkel. Sajnos ez az egyesület belső torzskodások, visszaélések és az anyagi támogatás megszűnése következtében gyorsan felbomlott.

A 60-as 70-es és a 80-as években is különböző magyar egyesületek, klubok, baráti társaságok alakultak, majd megszűntek, vagy esetleg osztódással szaporodtak. Politikai viták személyes ambíciók és értelmetlen vádaskodások fékeztek az önszerveződést. A Magyar Nagykövetség természetesen csak saját marionettjeit támogatta, akik nem kritizálták a létező szocializmust. Ilyenné vált például a hírhedt Filmklub (bár nagyon jó magyar filmeket vetítettek az érdeklődőknek), sőt bizonyos fokig a Dán-Magyar Baráti Társaság is. Mindkettő egészen a rendszerváltásig aktív volt, sok jóhiszemű embert is becsábítottak. Érdekes megemlíteni, hogy számos dán kommunista lett tagja a Dán-Magyar Baráti Társaságnak. A diktatúra Moszkvában kiképzett diplomatái természetesen szívesen zsarolták a hazalátogatni kívánókat a vízum megtagadásával. 1963-tól a már dán állampolgársággal rendelkező emigránsok folyamodhattak vízumért a Magyar Nagykövetségen, amit a követség dolgozói alaposan ki is használtak ezeknek a sokat szenvedett embereknek a megalázására, tetszelegtek a kegyosztó, ill. az azt megtagadó szerepben.

A hetvenes években működött Deli József vezetésével a Magyar Kultúr Kör, mely megpróbált a követségtől függetlenül dolgozni. Főleg irodalmi jellegű rendezvények, emigráns írók meghívása és táncos multságok megszervezése jellemezte őket. Néhány jól sikerült szüreti bálra még ma is sokan emlékeznek.

A nyolcvanas években Magyar Klub néven működött egy egyesület. Ez elsősorban közös

vacsorákat, zenét és táncot biztosított a tagságnak, de sokat segítettek az újonnan érkezett menekültek beilleszkedésében is.

Igen jól indult az 1986-ban alakult, hivatalosan csak 92-ben bejegyzett, de addig is nagyon aktív Hamvas Béla Klub (Lázár Ervin, majd Kovács László Béla vezetésével). Függetlensége, művészeteket és sportot (saját focicsapat) egyaránt felölelő tevékenysége sok embert vonzott, főleg a fiatalabb nemzedékből, de megjelentek itt a más egyesületeket csalódottan elhagyó idősebbek is. Fénykorában taglétszáma elérte a 100 főt. Ez azt eredményezte, hogy egy ideig – 1991-től 1997-ig – a klubnak módjában volt állandó helyiséget fenntartani (Lipkesgade, Koppenhága Ø), ahol minden hétvégén össze lehetett jönni, és kiállítások rendezésétől kezdve bábszínházon át, kisebb koncertekig terjedt a tevékenységek és lehetőségek tere. Azonban ez a klub is kettészakadt. A kivonuló radikális kisebbség Régi Hamvas Klubnak nevezte magát, és kis taglétszáma ellenére ma is aktív. A klub nagyobbik része mintegy 60 fős tagsággal (Eszterhás Péter vezetése alatt) két éves erózió és gazdasági problémák (duplájára emelt lakbér, csökkenő tagdíjbevétel) után kénytelen volt feladni a klubhelyiséget, majd fél évvel később fuzionált a Duna klubbal.

A Duna 1995-ben alakult Haulik Krisztina kezdeményezésére, és rövid időn belül a dániai magyarság legnagyobb egyesülete lett. (Taglétszám kb.60-70 fő). A Duna tevékenységéről alább részletesebben is beszámolunk.

Megváltozott körülmények a rendszerváltás után

Az emigráció és a nagykövetség kapcsolata a rendszerváltással megváltozott. Ezután inkább a nagykövet személye befolyásolta a magyar egyesületek ill. a követség viszonyát. Ez a viszony az 1999-2002 között hivatalban lévő Deseő László alatt kifejezetten gyümölcsöző volt. Elődeivel ellentétben fontosnak ítélte az emigrációval való kapcsolattartást, rendszeresen látogatta rendezvényeinket.

Meg kell még említenünk, hogy a magyar nyelvű (katolikus) szentmisék is sokat jelentettek az itt élő honfitársaink számára.

A dániai magyarság az ezredforduló után

A dániai magyarság jelenlegi létszámáról pontos felmérések hiányában csak becslésekbe bocsátkozhatunk. A legtöbben valahol 2.000 és 3.000 közé teszik ezt a számot.

Mivel a földrajzi széttagoltság igen nagy, a szervezeti élet csak Koppenhágában bontakozott ki, vidéken ehhez sehol nem volt meg a kellő koncentráció.

Koppenhágában és környékén 4-500 magyarról tudunk. Közülük természetesen nem mindenki aktív, magyarsága ápolását nem mindenki tartja fontosnak.

Számos honfitársunk szerzett magának hírnevet Dániában. Íme néhány példa a teljesség igénye nélkül:

- Vető Tamás karmester
- Kontra Antal hegedűművész
- Ősz Ilona festőművész
- Eszterhás Péter rendező és műfordító
- Iván Vince festőművész

Szervezetek és tevékenységük napjainkban

A Dániai Magyarok Országos Szövetsége 1998-ban alakult meg Koppenhágában. A DMOSZ célja, hogy a dániai magyarság egyesületeinek gyűjtő szerve legyen, segítse a magyarság dániai beilleszkedését, ápolja a magyar nyelvet és hagyományokat.

A szövetség alakulása óta ugyanazt a három egyesületet tömöríti. Ezek a következők:

1. DUNA Dán-Magyar Kulturális Egyesület
2. Bartók Béla Klub
3. Korcsos táncegyüttes

Tudomásunk van két kisebb egyesületről, amelyek egyelőre nem kívántak a DMOSZ tagjai lenni. (A már említett Hamvas Béla Klub, mellyel olykor közös programokra is sor került, és egy århusi Magyar Kör Storm Sarolta vezetésével.)

A DUNA a legjelentősebb egyesületünk kb. 65-70 taggal. A tagság egy része második generációs magyarokból, ill. dán szimpatizánsokból (házastársak, a magyar kultúra vagy nyelv iránt érdeklődők) áll. Ez egyben azt is jelenti, hogy a rendezvényeken szokássá vált a kétnyelvűség, bár természetesen a magyar a domináns nyelv.

A nemzeti ünnepek műsoros és vacsorával egybekötött megünneplésén kívül több kulturális rendezvény szervezésében közreműködött az egyesület. Ilyenek voltak pl. Berecz András előadóstje vagy Cseh Tamás koncertje az elmúlt évben. Ezenkívül magyar filmestek (videón),

dán nyelvű előadások a magyar irodalomról, zenetörténetről és történelemről vonzottak érdeklődőket (nem csak tagokat és nem csak magyarokat) az egyesület körébe. Évente egy kirándulás és egy sakkverseny is a népszerű programok közé tartozik. A DUNA negyedévenként megjelentet egy újságot (DUNA LAP) a tagság részére. Ez a lap is kétnyelvű, és jelenleg a dániai magyarság egyetlen nyomtatott fóruma. (Szerkesztő Haulik Krisztina.) A DUNA rendelkezik egy honlappal is: www.duna.dk

A Bartók Béla Klub a magyar komolyzene barátainak köre, vezetője Hirtling Béla. Tagsága 10-12 fő, ennek a fele dán. Jórészt közös zenei programokon vesznek részt, koncertlátogatás stb. Közülük sokan aktív muzsikusok. A nemzeti ünnepeket a DUNÁ-val együtt tartják meg, sokszor járulnak hozzá az ünnepi hangulathoz magyar vonatkozású zenével.

A Korcsos együttes a magyar táncokat kedvelő mintegy tucatnyi lelkes amatőrt gyűjtötte össze Katona János vezetésével. A tánctanításon kívül ünnepi alkalmakkor színvonalas műsorokkal és a magyar ritmusok és tánclépések népszerűsítésével emelik a rendezvények színvonalát.

Fontos még megemlíteni, hogy a második és harmadik generációs magyarságnak valamint a dán családtagoknak különböző szervezeti keretek között lehetőségük van a magyar nyelv tanulására, és ezzel sokan élnek is.

Lehetőségeink

Mivel az elérhető magyarok száma nem nagy, a tevékenységek körét bővíteni gyakorlatilag már nem lehet. Emelhetnénk viszont a színvonalat, ha anyagi lehetőségeink erre meglennének. A DMOSZ és tagegyesületei kizárólag a tagdíjából tartják fenn magukat, ami ideológiai függetlenséget jelent de egyúttal korlátokat is állít elénk.

A jövőben talán jobban kihasználhatjuk "külső kapcsolatainkat", a NYEOMSZSZ révén is. Malmöi magyar rendezvényekre kisebb koppenhágai magyar csoportok eddig is átruccantak, mint ahogy néhányan Malmöből is átjöttek például Cseh Tamás koncertjére.

Koppenhága, 2003. november

Hirtling Béla

Észtország

Az egyik első magyar, aki észtföldre lépett a Mátyás király udvarából való Iván lehetett, akit Mátyás király mint szláv nyelvet ismerő követet küldött III. Iván moszkvai fejedelem udvarába. Útjának célja többek között az Oroszországban maradt magyarok sorsának megismerése, és hazatérési lehetőségüknek felmérése.

Pontosabb adataink vannak a 16. századtól, mikor Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király 1582-ben a Jam Zapolski béke alapján Livimaa és a Tartui Püspökség egész területét fennhatósága alá vonta. Az 1578-82 években Báthory seregei Bornemissza János és Székely Mózes vezetésével eredményesen harcoltak Rettegett Iván ellen. Sok magyar huszár veszett el észtföldön, de valószínűleg még több telepedett le és alapított családot.

Kultúrtörténetileg fontosabb, hogy a II. Gustav Adolf Svéd király által 1632-ben második svéd egyetemként alapított Tartui Egyetemen már az 1636. évi végzősei között találunk két erdélyi magyar teológust. 1636-43 években Tartuban tanul 3 és 1692-1710 évben 9 erdélyi teológus.

A jelenleg Észtfországban élő felnőtt magyarok száma a 2000-es népszámlálás adatai szerint 172 fő. Az előző, 1989-es népszámlálás adatai szerint 241 magyar nemzetiségű személy élt Észtfországban.

Az Észtfországban élő magyarok zömében Kárpátaljáról származnak. Az ötvenes évek végétől kezdve sok kárpátaljai magyar fiatal jött Szovjet-Észtfországba tanulni. Ennek több oka volt. Elsősorban az észtfországi egyetemeknek jó híruk voltak a Szovjetunióban. De talán még ennél is vonzóbb volt az a tény, hogy az észtfek nagy szeretettel, rokonként fogadták a kárpátaljai magyar fiatalokat. Itt nem okozott olyan nagy gondot a nem kifejezetten tökéletes orosz nyelvtudás, ami máshol nagyon is akadályozta a versenyképességet az egyetemi felvételi vizsgáknál. Voltak nehézségei is az Észtfországban tanulásnak, és itt elsősorban a nagy távolságot kell megemlíteni. Az, hogy egy 17-18 éves fiatal otthonától 2.000 km távolságra elmenjen, bizonyos fokú bátorságot, leleményességet, kezdeményezőkézséget és kitartást igényelt, szüleitől pedig bizalmat. Ugyanakkor az idegen környezet, a nagy távolság összetartásra biztatta a fiatalokat. Az észtfországi magyar diákság (elsősorban a Tartui Egyetemen és a Mezőgazdasági Akadémián) mindig összetartott. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a hagyományos magyar ünnepeket (karácsony, húsvét) töltötték együtt, hanem segítették egymást a tanulásban, s nem engedték "elveszni" az atyai kontroll alól kikerült és függetlenséget nagyban élvező fiúkat, vagy egyáltalán "rossz fényt vetni" a magyarságra. Tehát létezett egy kis magyar diák-közösség Észtfországban már a 60-as évek elejétől kezdve. A 70-80-as években különösen megnőtt a magyar diákok száma. Ebben az időben volt olyan évfolyam a Tartui Egyetem orvosi karán, amikor a 20 főből 6 magyar volt.

A magyar diákközösség fokozatosan átalakult észtországi magyar közösséggé. Ezt a közösséget több tényező táplálta. Elsősorban a diákévek alatt kialakult és megerősödött baráti kapcsolatokat említeném meg, amelyhez természetesen sokat adott a közös nyelv, a szemlélet és a világnézet. A nemzetiségen felül mi egy közös társadalmi rétegbe is tartoztunk, sokan kollégák voltak, tehát a szakmai érdekek is összefűztek bennünket.

Kisebbségek a független észti államban

A szovjet időben Észtország sem volt mentes a nagyszámú betelepítésektől, így 1989-ben az észti nemzetiségűek a lakosság csak 63%-át képezték. Az új állampolgársági törvény eléggé váratlan követelményeket állított a nem-észti származású lakosok elé: az állampolgárságot igényelni kellett, az észti nyelvtudást pedig vizsgával kellett bizonyítani. Igaz, még az észtek sem kapták meg egyszerűen az állampolgárságot.

Kialakult egy többkategóriájú állampolgárság, ami alapjában véve a fiatal észti állam bizalmatlanságát tükrözte a lakosság irányában. A legnagyobb bizalmat az emigrációban élő észtek élvezték. Ők automatikusan megkapták az észti állampolgárságot annak ellenére, hogy más államoknak is polgárai voltak. Tehát ők kivételesen élvezhették a kettős állampolgárságot, ami Észtországban különben tiltva van. A következő kategóriába azok a személyek tartoztak, akik a szovjet megszállás előtt észti állampolgárok voltak, valamint ezek leszármazottjai. A harmadik kategóriába tartoztak azok a személyek, akik még a szovjet idő végén jegyezték magukat a leendő független észti állam polgáraiként, s ezáltal tettek lojalitásukról tanúbizonyságot.

A következő kategóriába tartoztak azok a személyek, akik az általános törvény szerint igényelheték az észti állampolgárságot.

Ezért volt aztán, hogy 1992-ben mi is nagyon reméltük, hogy talán magyar állampolgárságot kaphatunk. Ez viszont nem következett be. Végeredményben csak az orosz és az észti állampolgárság, illetve a hontalan útlevel között választhattunk. A kötelező észti nyelvvizsga, ami az Észtországban élő oroszoknak a legnagyobb gondot jelenti az állampolgárság megszerzésében, nem volt akadály a legtöbb itt élő magyar számára.

A fordulat

1988-ban a Szovjetunió bomlásának idején egyszerre szükség lett arra, hogy ez a kis magyar közösség bejelentse magát, mint az észti függetlenséget támogató hivatalos szervezet. Ekkor alakult meg az Észti Népfronttal majdnem egyidejűleg az Észtiországi Internacionalista Front, amely magát az Észtiországban élő ún. más nemzetiségűek érdekvédelmi szervezetének nyilvánította. Ez egy szovjetpárti szervezet volt teljesen átlátszó észtelles politikával. Erre reagálva jelentek meg egymás után a különböző nemzetiségi egyesületek, amelyek között a zsidó után a második a magyar volt. Így született meg 1988 októberében a *Munkácsy Mihály Észtiországi Magyar Kulturális Egyesület*. Hogy miért *Munkácsy*? Mert számunkra egyike volt azoknak a magyaroknak, kinek magyarságához nem fér kétség, s akárcsak mi, ő is Kárpátalja szülőtte. Hogy miért *kulturális*? Mert az akkor érvényes törvények szerint más nemzeti egyesületet nem lehetett volna hivatalosan bejegyezni. Az alapszabályban viszont súlyt fektettünk az érdekvédelemre, tehát a 'kulturális' szót mi már akkor tágabb értelmében használtuk, beleértve a politikai tevékenységet és érdekvédelmet is. 1999 tavaszán az újrajegyzés alkalmával egyesületünk megváltoztatta nevét az *Észtiországi Magyarok 'Munkácsy Mihály' Egyesülete* névre, amely jobban kifejezi az egyesület lényegét.

Egyesületünk 1989-től alapító tagja a 23 nemzetiséget összefogó Észtiországi Kisnemzetek Szövetségének, és Bán István 1998-tól annak alelnöke. Az Észtiországi Kisnemzetek Szövetsége 2001-től az Európai Kisebbségi Nemzetek Federális Szövetségének asszociált tagja. Együttműködünk több észtiországi etnikai kisebbségeket egyesítő szervezettel, az Észti-Magyar Társasággal, a Finnugor Társasággal, és a világ más tájain működő magyar egyesületekkel (elsősorban a környező országokban: a Svédországi Magyarok Országos Szövetségével, a Finnországi Magyarok Egyesületével, a Litvániai Magyarok Báthory István Kulturális Szövetségével, a lettországi magyar egyesületekkel). Az Észti – Magyar Társasággal és a Finnugor Társasággal karöltve már tíz éve szervezői vagyunk a minden év október második hetében megtartandó Finnugor Rokonnépek Napjainak. Ezen rendezvények hagyománya a 30-as évekre nyúlik vissza és célja Magyarország, Finnország és Észtiország kultúrájának kölcsönös megismerése.

A tagság

A fizető tagok száma 43 magát magyarnak valló felnőtt, hozzájuk tartoznak a gyerekek (kb. 50), valamint kb. 10-15 olyan személy, akik csak ritkán vesznek részt az egyesület életében, s nem fizetik rendszeresen a tagsági díjat.

Az észtiországi magyarok többsége értelmiségi foglalkozású. Mivel a legnépszerűbb szakok az orvosi és az állatorvosi volt, ezért a legtöbb észtiországi magyar orvos, ill. állatorvos. Vannak még

mérnökök, közgazdászok, programozó mérnökök és bölcsészek. Az észtországi magyarok szétszórtan élnek országszerte, a távolságok viszont itt nem nagyon gátolják a kapcsolattartást.

Ma már a magyarság három generációjáról beszélhetünk. Az első generáció - az ún. áttelepültek – kora 40 és a 60 év között van. A második és harmadik generáció már itt született, többségük vegyes házasságban.

Az első nemzedékhez tartozók tartják magyar identitásukat, amelynek egyik fontos kifejezője a nyelvtudás. Magyarságát Észtországban mindenki büszkén hirdeti. A legtöbb egyesületi tagot elkíséri észt vagy orosz házastársa a magyar összejövetelekre. Ezek a nem-magyar házastársak tiszteletben tartják a magyar gyökereket, sőt egyesek közülük még tevékenyebbek is, mint magyar házastársuk (ez inkább a nőkre jellemző). Külön ügyelünk arra, hogy ezek a magyarul gyakran nem tudó emberek jól érezzék magukat köztünk, ne érezzék a kitzasztottságot amiatt, hogy nem értik a közös nyelvet, ami ezeken az összejöveteleken mindig a magyar.

A második és harmadik generációnál a magyar nyelvtudás már nem kizárólagos velejárója a magyar identitásnak. A magyartudás és magyar identitás egyértelműen a személyes kapcsolatokra épül, tehát azok a gyerekek beszélnek anyanyelvünket, akiknek megadatott, hogy rendszeresen és hosszabb időn keresztül lehettek magyar közegben Kárpátalján vagy Magyarországon. Természetesen az sem mindegy, hogy ez a közeg mennyire volt befogadó, ill. mennyire érezhette a gyerekek magát hozzátartozónak vagy idegennek. Szerencsére szerető magyar nagymamákban nem volt hiányuk gyermekeinknek, így - még ha a nyelvet nem is tanulta meg mindenki tökéletesen - a magyar identitást sokan vallják. Az egyik érettségizni készülő fiatalember a következőképpen fogalmazta meg identitása lényegét: *“A magyarok soha nem adják fel gyökereiket. Nem számít az, hogy milyen jól tudja valaki a nyelvet, fő az, hogy érezze, hova tartozik.”*

Az egyesület feladatai

Az Észtországi Magyarok Munkácsy Mihály Egyesülete elsősorban érdekvédelmi szervezet. Ez azt jelenti, hogy tagjaink közös érdekeit védi kifelé: együtt reagálunk a különböző nehézségekre, amelyeket a változó körülmények hoznak. Ugyanakkor fontos egy belső érdekvédelem - a szolidaritás. Az, hogy valaki tagja az egyesületnek, segíti magyar nemzeti identitását megtartani és gyermekeinek átadni. Segít kapcsolatot tartani az anyaországgal, amely különösen fontos a gyerekek számára. Nem az a célunk, hogy egy olyan gyerek, akinek az apja magyar, az anyja pedig észt vagy orosz, feltétlenül csak magyar akarjon lenni, hanem az, hogy tudja, honnan származik az apja, milyen az a nép, amelynek vére egy kicsit benne is csörgedezik, hogyan

hangzik a nyelv, melyet nagyszülei és azok elődei használtak, hogy büszkén és tudatosan vállalja az apját is. A már idézett fiatalember szépen megfogalmazta a hármas identitás lényegét, amivel megcáfolta, hogy a különbségek feltétlenül belső konfliktusokhoz vezetnek. *“Észt állampolgár vagyok, itt születtem, ez a hazám. Az anyanyelvem orosz, mert édesanyám orosz, ugyanakkor apám révén magyar nemzetiségű vagyok. Bennem mindez így szépen elfér.”*

Eredmények

Az egyesületnek két központja van: az egyik Tallinnban, a másik Tartuban. Az elmúlt évek során ez a két központ váltakozó intenzitással tevékenykedett. Az elején Tartuban folyt aktívabb közösségi élet, mert itt voltak olyan korú gyerekek, akik igényelték a foglalkozást. Rendszeresen működött egy vasárnapi iskola. Az utóbbi néhány évben Tallinnban folyt aktívabb egyesületi élet. Itt rendszeresen megtartották a péntek esti összejöveteleket, foglalkoztak a gyerekekkel.

A kapcsolattartásban fontos helye van a rendszeres magyar nyelvű istentiszteleteknek. Haláláig id. Asszonyi István református lelkész végezte a szolgálatot, kinek négy gyermeke közül három élt Észtországban. Halála után a svédországi Molnár Veress Pál lelkész viseli gondját az észtországi magyar hívőknek. 1997 őszén megalakult az Észtországi Magyar Gyülekezet, amely tagja az Északi Protestáns Magyar Gyülekezetek Szövetségének.

Évente legalább négyszer van olyan országos rendezvény, amelyre összegyűlik a tagság nagyobb része. Ez a március 15, a húsvét, az október végén szervezett finnugor rokonsági napok és a karácsony. Több éve tartunk vidám farsangi ünnepséget is. Rendezvényeinket szívesen látogatják az észt társszervezetek tagjai, melyek száma többszörösen meghaladja egyesületünk aktív szervező tagjainak számát. Ennek köszönhető „A Legaktívabb Kisnemzet Észtországban” cím adományozása.

Az egyesületnek volt saját híradója, a *Kapcsolat*, amely az évek folyamán különböző céloknak tett eleget. Az egyesületi élet elején gyakran megjelent: tájékoztatta, lelkesítette, biztatta az észtországi magyarokat. A politikai viharok idején szószólója és magyar nyelvű híradója volt az észtországi eseményeknek. Most, amikor a viharok elcsitulnak, a *Kapcsolat*-tartást már inkább csak telefonon, számítógépen keresztül tartjuk, az “újságcsinálásra”, sajnos nincs idő.

Egyesületünk képviselve van az észt elnök által alapított Nemzetiségi kerekasztal munkájában, és rendszeresen konzultál az Észt-Magyar parlamenti csoporttal.

Nagy örömmel fogadtuk a tallinni Magyar Nagykövetség megalakulását. Jávorszky Béla nagykövet úr első perctől fogva elismerte és támogatta egyesületünk munkáját, bevonva azt mind nemzeti ünnepeink megünneplésének szervezésébe, mind a magas rangú magyar állami delegációk

fogadásába. Jávorszky Béla nagykövet úr idő előtti hazarendelése kiváltotta mind az észtországi magyarok, mind a hivatásos politikusok értetlenségét!

Nagyon fontos helyet foglal el az egyesület életében a kapcsolat Magyarországgal és a környező országokban működő magyar egyesületekkel. Eddig még minden évben sikerült legalább rövid időre magyarországi táborba vinni a gyerekeket. A felnőttek közül néhányan rendszeresen részt vesznek a svédországi Önképzőkör nyári táborában.

Az elmúlt tizenkét év és a jövő kilátásai

Tizenkét év alatt egyesületünk életének három időszakáról beszélhetünk. Az első a lelkesedés időszaka volt, amikor hittük, hogy miután széthullott a nagy szovjet birodalom, most már minden csoda megtörténhet. Ekkor a személyes identitások közül a nemzeti hovatartozás volt talán a legfontosabb. Ez az időszak a romantikus együvértartozás, a szép remények és a szeretet ideje volt. Először történt meg, hogy mások sem kételkedtek magyarságunkban, s itt a legfontosabb talán éppen a hivatalos magyar elismerést kell megemlíteni. Kezdtük mi is hinni, hogy eljött az ideje, amikor minket is „IGAZI” magyarokként kezdenek kezelni.

A második periódus, sajnos, a csalódások idejének nevezhető, mert nem történtek újabb csodák, hanem ellenkezőleg: jöttek a nehéz hétköznapok és a rendszerváltozást kísérő kihívások. Ezt az időszakot akár az új útkeresés idejének is nevezhetném. Ki hogyan tud boldogulni, ki mennyit ér és mennyit tud elérni élve az újonnan adta lehetőségekkel. A rendszerváltás rengeteg újat hozott életünkbe, amit nem lehet egyértelműen pozitívnak értékelni. A lehetőségek mellett több nehézség is velejárója volt. Eltűnt minden, ami a biztonságot jelentette volna. A jövőre nem volt idő gondolni, ma kellett cselekedni gyorsan, bátran és néha olyasmit is vállalni, amiben nem is lehetett igazán biztos az ember. Ezt a helyzetet Észtországban is különbözőképpen élték meg az emberek. Voltak, akik elkeseredéssel reagáltak a váratlan nehézségekre, de az észtországi magyarokra nem ez volt a jellemző.

Voltak, akik elhagyták Észtországot és Kárpátalján, Magyarországon, Oroszországban, Finnországban keresték szerencséjüket. Akik maradtak, inkább elfogadták az új lehetőségeket és sikereket értek el. De mindez nyomot hagyott az egyesületi életen: eltávolodtunk egymástól.

A harmadik időszakot talán a racionalizmus szó jellemzi legjobban. Tudjuk, hogy kik vagyunk, honnan jövünk, hová tartozunk. Ugyanakkor annak is tudatában vagyunk, hogy a nemzeti identitás az emberi identitás egy része. Hogy mennyire fontos része, ez sok mindentől függ. Függ attól, mennyire fogad be minket a befogadó ország, mennyire értékeli a befogadó ország

magyarságunkat, és hogy vannak-e személyes identitásnak olyan részei, amelyek kiszorítják, helyettesítik a nemzeti identitást.

Hogyan látjuk a magyarság jövőjét Észtországban?

A második korosztály közül is azok tartják fontosnak magyarságukat, akiknek még megvan a személyes kapcsolatuk a magyar rokonsággal, akik rendszeresen és huzamosabb időt töltenek Kárpátalján vagy Magyarországon. Az az absztrakt nemzettudat, amely bennünket olyan sokáig éltetett, ma már nem bír ilyen erővel. Annak idején szükségünk volt egy hazára, egy népre, akihez tartozni akartunk, mert éreztük, hogy idegenben vagyunk és a helyzetünk egy erőszak eredménye, de ma, amikor szabadon választhatunk, már tudnunk kell, hogy mi és mi között választunk. És ha gyermekeink úgy döntenek, hogy magyarnak akarnak megmaradni, akkor megkeresik az utat Magyarországra, ha nem, akármilyen keserű is az igazság - asszimilálódnak.

Miben látjuk a NYEOMSZSZ szerepét?

Gondolom, tudatában vagyunk annak, hogy a magyarságnak különböző igényei vannak attól függően, hogy hol élnek. Nyilvánvaló, hogy Kárpátalján, Erdélyben vagy Vajdaságban mást várnak mint mi, szórványban élő magyarok távol a hazától.

NYEOMSZSZ egyik fő feladata a személyes és szervezetek közötti kapcsolatok megteremtése és életben tartása. A nyugat-európai magyarságnak fontos közvetítő szerepet kell vállalnia a kulturális és gazdasági kapcsolatok kiépítésénél és azok működtetésénél és a művészeti, gazdasági, tudományos értékek bekapcsolásával az összmagyar vérkeringésbe. Segítsen hozzá, hogy megismerjük egymást, hogy gyerekeink, unokáink számára is ismerős legyen a magyar nyelv, kultúra, hagyományok.

Tartu, 2003. november

Bán István , Strömpl Judit

Finnország

Honnan kezdtük?

Egyesületünk megalapításának igénye 1992-ben vetődött fel, a gondolat megvalósítására 1993. március 13-án, az alakuló közgyűlésen került sor, idén ünnepeltük fennállásunk 10 éves évfordulóját. Az egyesület 1997 ősze óta hivatalosan is bejegyzésre került *Finnországi Magyarok Egyesülete (Suomen unkarilaisten yhdistys ry)* néven. Finnországi és nemzetközi kapcsolatainak vannak, a világ magyarsága is számon tartja

Az egyesület a Finnországban letelepedett, vagy ideiglenesen - hosszabb, rövidebb ideig - itt élő minden magyar nyitott szervezete. A hivatalos állami nyilvántartások szerint a megtelepedett finnországi magyar népesség száma mintegy 1000 főre tehető. Közülük, közülünk meghatározható csoportok idősebb elődeink, a 60-as és 70-es évek során megtelepedett zenei szakemberek, a 80-as évek során érkezett menekültek, majd a 90-es évektől kezdve egyre nagyobb számban érkezett fiatal munkavállalók, ösztöndíjasok, kutatók és családjaik. Jelentős elismerést vívtak ki a finn közvélemény előtt művészeink, képzőművészeink, orvosaink, kutatóink, az utóbbi időben pedig fiatal informatikusaink

Az itt élő magyarok egy része rendelkezik a befogadó Finnország állampolgárságával. Meghatározó tényező, hogy a Finnországban élő magyarok döntő többsége Dél-Finnországban él, zömmel Helsinki és vonzáskörzete területén.

Az egyesület működéséhez a szükséges minimális anyagiakat a fizető tagság adja, nagyobb rendezvényeinkhez az együttműködő szervezetek segítségét is igénybe vesszük, valamint pályázati úton szerzünk támogatást.

Mit tartunk feladatunknak?

- Ápolni a magyar nyelvet, kultúrát és hagyományokat;
- Támogatni és segíteni az újonnan jövőket;
- Előmozdítani a fizető tagság és az itt élők közötti együttműködést;
- Kapcsolatokat tartani Magyarországgal és a határon túli magyarság felé;
- Nemzeti ünnepeink és jeles évfordulóink méltó megünneplését;
- Kapcsolattartást a térség más magyar szervezeteivel és szövetségeivel;
- Együttműködést a Finnországban működő magyar külképviseleti és finn társadalmi szervezetekkel.

Alapelveként tartjuk szem előtt, hogy a külföldi magyarság megtartásának legfontosabb pillérei: a család, a magyar szervezetek, intézmények, tevékenységi formák (ifjúsággyógyítás, gyülekezet)

Tevékenységi formáink

Az évek során sokféle - mindenek előtt kulturális – tevékenységet szerveztünk, támogattunk. Előadókat, művészcsoportokat hívtunk meg, fiatal művészeinknek fellépési lehetőséget nyújtottunk. Különböző kezdeményezések alakultak ki és valósultak meg az irodalmi körtől, a táncszínháztól a természetjárásig. Fiataljaink nemzetközi táborokban, vándortúrákon, magyarországi rendezvényeken vettek részt. Pályázatokat, versenyeket hirdettünk meg a fiatalok részére, különböző korosztályok számára.

Számon tartjuk és lehetőség szerint támogatjuk azokat a tevékenységi formákat is, amelyek nem tartoznak kimondottan az egyesület tevékenységi körébe. Ezek között kell említenünk a Finnországi Magyar Gyülekezet tevékenységét, a magyar nyelvű óvodai és iskoláskorú oktatást, részvételt a Magyar Kulturális Központ (Magyar Intézet) rendezvényein, részvételt a Finn-Magyar Társaság országos és helyi szervezeteinek tevékenységében. Külön említést érdemel az óvodáskorú gyermekek családjait összefogó „Bóbita-Klub” Helsink-Espoo-ban, az Ovi Klub Turkuban, és a szintén óvodáskorúak csoportja Tampereben. A finnországi magyarok történetében először sikerült az FME kezdeményezésére és támogatásával beindítani Turkuban a magyar anyanyelvi oktatást általános iskolás gyermekeinknek.

Tevékenységünk fontos részét képezi a külföldi magyar szervezetekkel, egyesületekkel való együttműködés. Ez elsősorban az északi (skandináv) és a balti államok magyar egyesületeivel, szervezeteivel való szoros kapcsolattartást, kulturális és anyanyelvi-oktatási együttműködést jelenti.

Kapcsolattartás, tájékoztatás

Közösségi hírlevelünk a FME Körlevele. E mellett több e-mail levelezőlista él az itteni magyarok között, országos információs listán juttatunk el gyorsan közlendő híreket, kéréseket. Levelezőlistát tart fenn az FME, a Bóbita Klub, a Finnországi Magyar Gyülekezet, a finnországi magyar katolikus közösség, a Bibliakör, a turkui és tamperei közösségeink, a Vidám csapat. Honlapja van

a FME mellett a helsinki, saloi, tamperei magyaroknak, Bóbita Klubnak stb. Internetes honlapunk címe: <http://fme.magyarutca.org>.

Együtműködés

Tevékenységünk egyik meghatározó és segítő tényezője az együtműködés. Partnereink között - a felsorolás teljessége nélkül - kiemelkedők a Magyar Kulturális és Tudományos Központ (Magyar Intézet), a Magyar Köztársaság Nagykövetsége, a Finn-Magyar Társaság (Suomi-Unkari Seura), a finn evangélikus egyház, a tudományegyetemek, a Finn Világszövetség (Suomi-Seura).

Tampere-Helsinki, 2003. november

Vezetőség

Hollandia

Történelmi háttér, mely fontos a jelen megértéséhez

Eltérőleg más országoktól, Hollandia és Magyarország között régi történelmi kapcsolatok álltak fenn. II. Lajos király felesége, Mária királyné férjének a mohácsi csatában történt eleste után V. Károly császár kérésére Németalföld helytartója lett. Ez ennek a területnek – amelyhez a jelenlegi Belgium is tartozott – az egyik gazdag periódusát jelezte és ilyen módon pozitív emlékeket hagyott maga után a lakosság körében.

A reformáció és ennek következtében Észak- és Dél-Németalföld szétválása után a Hét Provincia szoros kapcsolatot tartott fenn Erdéllyel. Akkor vált lehetővé a magyar diákok tömegeinek peregrinációja többek között holland egyetemekre, Utrechtbe, Groningenbe, Franekerbe, Leidenbe. Apáczai Csere János, Misztótfalusi Kis Miklós és még sokan mások jelzik történelmünkben ezt a kort. Mindmáig tanulnak itt holland ösztöndíjakkal magyar református teológusok nem csak Magyarországról, hanem az egész Kárpát-medencéből. –

Hollandia volt egyike azon országoknak, ahol a Károlyi Bibliát évszázadokon keresztül újra és újra nyomták, hogy terjeszthessék azt a magyar nyelvterületen. - Az utrechti egyetem főépületének a falán, pár méterre attól a teremtől, ahol 1579-ben a holland függetlenség létrejött, látható a debreceni Nagytemplom és az utrechti Dóm-torony között gyalogoló magyar diák domborműve ezzel a felirattal : ‘In sanguine Christi conglutinati sumus’ (‘Krisztus vérében ötvöződtünk össze’). Kifejezésre jutott ez a kölcsönös elkötelezettség abban is, hogy Ruyter admirális 1676-ban – a Holland Köztársaság állami vezetésének a megbízásából - kiszabadította a magyar gályarab-prédikátorokat a nápolyi alkirály fogságából. Ruyter admirális sírján, az amszterdami Új templom, a koronázó templom mélyén, ott látható mindmáig a magyarok ezüstkoszorúja. A sírt 2001-ben, a gályarabok megszabadításának 325. évfordulója alkalmából a magyar miniszterelnök, Orbán Viktor nagy ünnepség keretében koszorúzta meg. A miniszterelnököt kíséretével együtt ez alkalomból a holland kormány Hágában, a minisztertanács tanácsstermében díszvacsorán látta vendégül.

Ezekből az évszázados kapcsolatokból alakult ki az első és a második világháború után a gyermekvonatok, amelyek református és római katolikus egyházi szervezésben kiéhezett magyar gyermekek nagy csoportjait vitték Hollandiába, hogy felerősödjének. Sok gyermek maradt ott a

gondozó családoknál, így még több kapcsolat alakult ki magyarok és hollandok között, mely generációról-generációra öröklődött .

A magyarok szerveződésének kezdetei

A magyarok szerveződése a limburgi bányákban kezdődött az első világháború után, ahol a magyar bányászok Szent Borbála Egyesülete alakult meg, amely a 60-as évekig működött. A két háború között alakult az amszterdami Hungária Klub 1929, amely mindmáig működik és nemcsak Hollandiának, hanem Nyugat-Európának – Ausztrián kívül - egyik legrégebb magyar szervezete. A Hungária Klub elsősorban Amszterdamnak és környékének fontos magyar találkozási pontja és az egész ország legrégebb folyamatosan működő szervezete. Ez az egyesület rendezi meg hagyományosan a Hollandiai Magyar Szövetséggel karöltve a március 15.-i nemzeti ünnepet és az azzal egybekötött magyar bált.

Szintén a két háború között alakult meg az Első Hágai Magyar Női Klub, amely a háború alatt különösen fontos embermentő tevékenységet folytatott.

A két háború között Holland Kelet-Indiában jelentős számú magyar orvos, mérnök és gazdasági tevékenységet folytató személy dolgozott. Közöttük voltak, akik írásaikkal a magyar és a holland irodalomban is névre tettek szert.

1956 és azután

Minden évben, május 4-én este 8 órakor kigyúlnak egész Hollandiában az utcai lámpák, mindenki megáll az utcán vagy bárhol, ahol van, s az egész ország egy emberként két percig csendben állva áldozik emlékezetében a háború és a háborúk halottainak. Ezt Hollandia csak egyszer tette meg más nép áldozataiért: 1956 novemberében a magyarokért. 1956-ban a hollandok visszavonták sportolóikat az ausztráliai Olimpiai Játékokról, mert nem voltak hajlandók az oroszokkal a Magyar Forradalom leverése után sportemberekként sorompóba állni mintha semmi sem történt volna Magyarországon.

1956-ban a magyar menekültek Julianna holland királynőnek egy magyar forradalmi zászlót adtak át. Ezt Hágában, a Királyi Ház Levéltárában őrzik az ország legszentebb ereklyéi között, és csak a

Hollandiai Magyar Szövetségnek adják ki a Forradalom és Szabadságharc emlékünnepeére öt évenként.

1956-ban a magyar menekültek által kibővült a hollandiai magyarság, melynek összlétszáma e pillanatban kb. 8.000 – 10.000 személyre tehető. A menekülteket jól megszervezett segítőrendszer keretében helyezték el az országban. Ehhez tudni kell, hogy a holland nép a magyar forradalomban és szabadságharcban a saját történelmének a paralleljét élte át. A magyar menekültek fogadásában nagy szerepe volt a 2. világháború alatti Holland Ellenállási Mozgalom tagjainak minden társadalmi szinten.

Hollandiában a történelmi háttér, nem utolsósorban a forradalom hősie áldozatvállalása, továbbá a magyar menekültek szorgalma és hozzáállása következtében a magyarokat általában nem tekintették és tekintik 'idegeneknek' abban az értelemben, ahogy sok más bevándorlót tekintettek és tekintenek.

A hollandiai magyar szervezetek aktív szerepet vállaltak a menekültek fogadásában. Egy, Flór Ede festőművész által a Mikes Kelemen Kör nevében felállított szervezet – egyedülálló módon Nyugat-Európában - kétnyelvű szaktanfolyamokon képezte ki az ideérkezett fiatal magyar munkásokat és segítette őket érvényes holland szakdiplomák megszerzéséhez. Ily módon jól el tudtak helyezkedni a holland gazdasági életben.

Az egyházak

A háború után, a gyermekvonatokkal kapcsolatban, 1948-ban indult be a szervezett római katolikus és a protestáns (református) magyar lelki gondozás, amely mindmáig folyik.

Itt is hangsúlyozzuk az egyházi munka jelentőségét és fontosságát a magyarság életében az egész világon. Különösen kifejezésre kerül ez a történelmi egyházak áldozatkész és folytonos felelősségvállalásában és munkájában. Ennek az eredményeit a magyarság egésze élvezi.

Római katolikus egyházi munka

A hollandiai magyar római katolikus egyházközségi tanács keretében történik, amely szentmiséket, lelkigyakorlatokat, és ige- és áldozás-összejöveteleket szervez Hágában, Arnheimben, Helmondban, Hoensbroekban, Rotterdamban és az ország más részeiben.

A hollandiai magyarok lelki gondozására alakult alapítvány erkölcsi segítséget nyújt az arra szorulóknak és támogatja a római katolikus lelkész munkáját.

Régebben, 1948-óta, voltak római katolikus lelkészek. Jelenleg időről-időre szolgál római katolikus lelkész Hollandiában. Van remény arra, hogy e tekintetben belátható időn belül pozitív változás áll be.

Protestáns egyházi munka

A hollandiai magyar protestáns keresztyén lelki gondozói szolgálat keretében történik. E tevékenységnek földrajzi központja a vianeni magyar otthon, amely egyházi tevékenységek mellett más jellegű magyar tevékenységekre is lehetőséget nyújt (Mikes Kelemen Kör, Tekergő gyermekjátsszóház és magyar iskola). Ez az épület egy holland házaspár és sokak áldozatos adományából és munkájából épült fel.

Istentiszteletek vannak vasárnaponként ebben az otthonban, továbbá évente négyszer Hágában és időről-időre Maastrichtban s az ország más városaiban.

Tüski István ref. lelkész 1948 óta végzi a protestáns lelki gondozói munkát Hollandiában. Felesége, szül. Szabó Márta és leánya, Tüski Márta, mindketten református lelkészek, vele együtt végzik ezt a szolgálatot mások közreműködésével.

A magyar szervezeti munka Hollandiában

Már említettük az amszterdami Hungária Klub 1929 munkáját, amely 1999-ben ünnepelte fennállásának 70 éves jubileumát.

1951-ben alakult a hollandiai Mikes Kelemen Kör. Ezt holland egyetemeken tanuló magyar egyetemi hallgatók alapították, és azóta nagyon aktív tevékenységet fejt ki mind hollandiai, mind ország közötti, mind nemzetközi alapon. Havonta rendez előadásokat Hollandiában és 1959. óta évente szeptemberben Tanulmányi Napokat, ahol a magyar szellemi élet jelesei tartanak előadást.

A Kör Magyar Irodalmi Figyelő cím alatt magyar irodalmi díjat alapított, amelyet évente a Tanulmányi Napok során ítél oda egy-egy ismert hazai magyar írónak vagy irodalomkritikusnak, ill. egy magyar írónak bárhol a világon. - A Körben eddig több mint 1200 előadás hangzott el alapítása óta. Könyvkiadása eddig 15 saját kiadású és számos másokkal együtt kiadott kötetet mutat fel. A Kör és tagjai munkát végeznek a hollandiai magyarság életében minden síkon.

2001-ben a Mikes Kelemen Kör 50 éves jubileumán indult be a Mikes International nevű tudományos, irodalmi, művészeti és közgazdasági témájú háromhavi internet-folyóirat. A folyóirat két alapnyelve magyar és angol.

2002. augusztusa óta beindult a Bibliotheca Mikes International is, amelynek keretében tudományos és irodalmi könyvek jelennek meg az interneten. Mindkettő nagy érdeklődésnek és olvasottságnak örvend az egész világon.

Honlap: http://www.federatio.org/mikes_int.html.

Hollandiai Magyar Szövetség

1957-ben az Amszterdami Hungária Klub 1929 és a Hollandiai Mikes Kelemen Kör közösen alapította a Hollandiai Magyar Szövetséget, a hollandiai magyarság központi szervezetét, melyben a magyar szervezetek – köztük az egyházak is – tevékenységüket összefogják és koordinálják. Ez a szervezet, amely 45 éve áll fenn, nem csupán a hollandiai magyar tevékenységeket fogja össze, hanem egyben a hollandiai magyarság képviselője a holland kormány és hivatalos szervek felé. Ennek jelentősége ismételten kitűnt és kitűnik a miniszterelnökkel és más miniszterekkel való kapcsolatban is, amikor magyar kérdéseket hozunk szónyegre.

A Hollandiai Magyar Szövetség látja el a hollandiai magyarság képviseletét a 2001-ben Stockholmban megalakult NYEOMSZSZ keretében.

A Hollandiai Magyar Szövetség évente kiadja Hollandiai Magyar Hírek című kétnyelvű (magyar-holland) országos körlevelét, amelyben minden magyar tevékenységről igyekszünk hírt adni. Ezt minden,. számunkra ismert magyar vagy magyar hátterű és a magyarság kérdései iránt érdeklődő személynek és szervezetnek elküldjük.

Itt említendő a Hollandiai Magyar Szövetség háromnyelvű (magyar, holland, angol) internet honlapja, amelyen az egész hollandiai magyarságnak helyet adunk. Ezen megtalálható a Hollandiai Magyar Hírek teljes szövege is. Rajta nem csupán a hollandiai magyar munkáknak szentelünk figyelmet, hanem igyekszünk áttekintést adni magyar tevékenységekről szerte a világon, ill. megadni a lehetőséget a széleskörű tájékozódásra és kapcsolatteremtésre. (Központi honlap-cím : <http://www.federatio.org>)

A Hollandiai Magyar Szövetség gondoskodik a magyar nemzeti ünnepek megünnepléséről, - március 15.-ét az Amszterdami Hungária Klubbal, augusztus 20.-át az egyházakkal (ökumenikus istentisztelet, eucharisztia és úrvacsoraosztás, utána ünnepély) és október 23.-át a Hollandiai Mikes Kelemen Körrel karöltve.

A hollandiai magyar szervezetek munkája közül itt kiemeljük a következőket:

Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom – hollandiai Pax Romana egyesület, mely rendszeres előadásokkal és összejövetelekkel gazdagítja a hollandiai magyar szellemi életet.

Külföldi Magyar Cserkész Szövetség Attila cserkészcsapat.

Rendszeres cserkészmunka Hollandiában és Európában.

Kölcsey Ferenc magyar egyesület Alkmaar és környéke

Kulturális összejövetelek Észak-(Nyugat-) Hollandiában.

Limburgi Magyar Rákóczi Klub. Kulturális összejövetelek Dél-Hollandiában.

Szent István Alapítvány. Szociális segélynyújtás Magyarországon és a Kárpát-medencében.

Magyar Fiatalok Baráti Találkozója (Mafi). Fiatal magyarok havonkénti találkozóhelye előadások és kötetlen kapcsolattartás keretében.

Hollandiai Magyar Asszonyok Egyesülete és Edei Magyar Klub az ország közepén élő magyarok találkozóhelye.

Hollandiai Magyar Gyermekek- és Ifjúsági Kör, amely a fiatal magyar családokat igyekszik összefogni, s gyermek- és ifjúsági oktatással kíván hozzájárulni a jövő generációk magyar szellemi neveléséhez. Ebben kiemelendő:

- Tekergő gyermek-játszóház 4-12 éves gyermekek számára (vianeni magyar otthon) és
- Magyar iskola 5-16 évesek számára (magyar nyelv és irodalom, történelem stb.).

Ennek a munkának a jövőben különös figyelmet szentelünk.

Magyar óvodák (szombaton/vasárnap):

- Maarsse-ben és
- Rotterdam és Hága környékén

Magyar zenei csoportok:

- Liszt Ferenc kör
- Frid Géza alapítvány
- Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet
- Kamerkoor Quintessens

Magyar népzene és népi táncok:

- Kalárizs táncház
- Búzavirág népi táncsoport
- Phoenix táncsoport
- Gyere Kata táncba gyermek-táncsoport
- Orkest csárdás
- Orkest hajnali
- Orkest ördögös
- Zimezum alapítvány
- De speelman.

Ezen szervezetek tagjainak egy része nem magyarokból, hanem a magyar zenét és népi táncokat szerető hollandokból áll.

A hollandiai magyar tanárok köre a magyar nyelvet oktató tanárokat fogja össze.

Magyar és magyar vonatkozású sajtótermékek

Most magyarul. Kiválóan szerkesztett kétnyelvű magyar – holland folyóirat.

Ablak. Az Amszterdami Városi Egyetem Kelet-Európai Intézete által kiadott Közép-Európának szentelt holland nyelvű folyóirat.

Hollandiai Katolikus Magyar Egyházközségi Hírlevél. Interneten megjelenő háromhavi hollandiai magyar római katolikus egyházi értesítő.

Jöjjetek. Hollandiai magyar protestáns egyházi értesítő.

Mikes International. Internet-folyóirat. Ld. fenn a Mikes Kelemen Körnél.

Karpatenbekken. Holland nyelvű közlemények a Kárpát-medence egyházi híreivel.

Általános megjegyzések

A hollandiai magyarság jól beleilleszkedett a holland társadalomba. A társadalom minden síkján tevékenyek magyarok. Őket – mint fentebb említettük – a holland társadalomban nem mint idegeneket tekintik. (Ez napjainkban Nyugat-Európában nem magától értetődő.)

Ennek a visszája abban van, hogy a második generáció egy része kívül került a magyar vérkeringésen. Ez nem kis részben az 1989. előtti kommunista magyar valóságra vezethető vissza. Annak kilátástalansága sok magyar szülőt visszatartott attól, hogy gyermekeit magyar nyelvre tanítsa, sőt gyakran féltette is őket ezáltal kitenni a kommunista befolyásolás veszélyének.

Amennyiben a nyugat-európai másodgenerációs ifjúságnak magyar nevelést kívánunk adni, fontos megfontolnunk, hogy annak a szokásos magyar háttér mellett meg kell adnunk a nyugat-európai háttérrel is, mert Nyugat-Európában született és felnőtt emberek számára ez a referencia-keret. Ezen a téren a nyugat-európai magyarokra és közöttük különösképpen a pedagógusokra, a Kárpát-medencei szakértőkkel együtt komoly feladat vár. Meggondolandó lenne magyar-német, magyar-angol, magyar-francia, magyar-holland stb. stb. könyvek kiadása, hogy a tanítványok az anyagot a maguk világában el tudják helyezni. Másképpen a 'magyar' világuk irreálissá válik számukra és így elidegenednek tőle, mielőtt megismernék.

Általában fontos, hogy a magyar tudósok, írók, művészek éppen úgy, mint a magyar üzletemberek minél nagyobb együttműködést fejtsenek ki és a magyar társadalom, mindenütt a világon, mozdítsa ezt elő, nem utolsó sorban a kellő információval és az együttműködésre irányuló közös

akarattal. Ezt inspirálni és elősegíteni közös feladatunk. (Ez a gondolat áll többek közt a Mikes International mögött.)

Meg kell fontolnunk, hogy nem csak nyelvében él a nemzet, bármily fontos legyen is a nyelv kétségtelenül. A magyar történelem általános emberi értékeit tudatosítanunk kell magunknak, mert történelmünk tanúsága szerint a magyarságot éppen ezek az általános emberi értékek inspirálták és tartották meg. Ilyen értelemben kell a jövőben a magyar kultúridentitás- és önérték-tudatot minden generációban erősíteni mindenütt az egész világon. Ez külön arcot kap a más kultúrvilágokkal való szembesülésben, amelyben mindenkinek, aki hazáján kívül él, fenn kell tartania magát és önmaga számára meg kell teremtenie az egyensúlyt a maga és környezete kultúrvilága között. Magyarország napjainkban nem a magyarság kizárólagos szellemi középpontja, de fontos referencia-pontja mindenkinek, aki a magyarság szellemi egészében bármely módon is részt vesz.

Tudatosítanunk kell, hogy a nyugat-európai magyarság külön kulturális egész. Érték- és referencia-világa nem egyezik meg mindenben a magyarországi értékvilággal. Sorsközösségtudata a magyarság egészével fennáll és fennmarad. Fontos antennája ez a magyarságnak. Közel van Közép-Európa-hoz s így nincs attól olyan messze, mint a tengeren túl élő magyarok. Európa összeköt bennünket. Ez külön hangsúlyt kap, ha Magyarország belép az Európai Unióba.

Már fentebb kiemeltük a történelmi egyházak jelentőségét a magyar diaszpóra életében. Ez nem csak nálunk van így, hanem szinte minden népnél. Angolok, németek, lengyelek, hollandok kristályosodási pontjai anyaországukon kívül az egyházi közösségek. Ez egyben kapcsolatteremtés szempontjából is fontos a különböző országokban mivel az egyházak eleve nemzeti határokat átlépő módon keresnek és teremtenek kapcsolatot egymással, ami a bármely módon hozzájuk tartozó személyek és csoportok szociális tájékozódását elősegítheti egy-egy új környezetben. - Az egyház nem szorul legitimációra. Maga legitimál. Ezeket a kristályosodási pontokat erősíteni és mind anyagilag mind szellemileg támogatni közös érdekünk és feladatunk.

Ugyanez érvényes általában szervezeteink esetében is. A magyar szervezetek a diaszpórában fontos szerepet töltenek be kulturális és társadalmi életünkben. Fontos, hogy e szervezetek ne csupán befelé forduló csoportok legyenek, hanem kitáruló szervezetek, amelyek a különböző országok társadalmával, annak különböző rétegeivel teremtenek kapcsolatot. Itt különös feladat hárul értelmiségi magyarokra, üzletemberekre, a szervezeti életben tevékeny személyekre.

Kiemelendő, hogy Hollandiában – mint egyebütt is - minden, ami magyar vonalon történik, egyének személyes áldozatával történik. Bennünket senki nem segítyez. Amit teszünk, azt a magyarság szellemi, emberi egésze iránti elkötelezettségből tesszük. Bízunk benne, hogy ez a jövendőben is így fog folytatódni.

A fentiekben kétségkívül sok elemet nem világítottunk meg úgy, ahogy szerettük és kellett volna. Egy-két kivétellel eltekintettünk nevek említésétől. Igyekeztünk nagy vonalakban összképet nyújtani a magyarság Hollandiában élő részéről a múltban és a jelenben, kitekintéssel a jövendőre, amely pozitív reményekkel kecsegtet, ha megértjük, hogy a magyarság jövendője

- a 'kiművelt emberfőben',
- történelmünkben kikristályosodott, általános emberi értékekre alapuló önérték-tudatunkban és
- a magyar és magyar közötti együttműködésben rejlik.

Ez egész történelmünk tanulsága és ez egyben a 21. század történelmi feladata mindnyájunk számára, bárhol éljünk is e földgömbön. Valamennyien a magyar szellemi haza tagjai vagyunk.

További részletekre utalunk, Szövetségünk már fentebb említett központi honlapjára:
<http://www.federatio.org>

Hollandia, 2003. november.

A Hollandiai Magyar Szövetség vezetősége

Lengyelország

Információ a NYEOMSZSZ honlapjáról letölthető

Lettország

A lettországi magyarok *Balaton* Társaságáról

Az egyesület célja: A Lettországban élő magyarok összefogása, a magyar kultúra és hagyományok népszerűsítése

Feladata: Aktivizálni a magyarul beszélő lakosokat, fejleszteni azok nyelvtudását, megőrizni az ifjú nemzedék körében a népi és kulturális hagyományokat, népszerűsíteni a magyar lakosok körében a lett nyelvet és lettországi kultúrát, művészetet és történelmet

Jelenlegi vezetőség:

1. Molnár Sándor elnök (elektromérnök)
2. Darmai János alelnök (nyugdíjas tengerész)
3. Skele-Kovács Viktória (tolmács, idegenvezető, nyugdíjas tanár)
4. Zuevics Éva (ápolónő)
5. Zareckaja Ildikó (technikus)

A tagság felosztása kor szerint:

16-25 évig 8 fő

26-35 évig 4 fő

36-45 évig 5 fő

46-55 évig 7 fő

56 és ennél idősebb 12 fő.

A tagság felosztása képzettség szerint:

Felsőfokú végzettséggel rendelkezik 5 fő

Középfokú : 12 fő

Középfokú speciális: 6 fő

Többiek végzettsége alacsony

Történeti áttekintés

Lettorszáiban ma közel 300 magát magyarnak valló ember él. Többségük a Szovjetunió fennállása idején Kárpátaljáról került ide dolgozni vagy egyetemi tanulmányokat folytatni. S azután, főleg házasságkötés révén, ez az ország vált letelepülésük színhelyévé.

Közülük azonban mindössze csak 78 fő lett állampolgár, 10-en más ország útlevelét hordják a zsebükben, a többi 205 fő pedig a Lett Köztársaság állandó lakosa státuszt veseli, még azok a gyermekek is akik 1991 előtt születtek. A többi idekerült magyar hontalan. Ez egyebek között azzal a hátránnyal jár, hogy nem élhetünk a Lettország és számos más állam közötti érvényes vízummentesség előnyeivel. Ha például Magyarországra akarunk menni, akkor ahhoz lengyel, szlovák és magyar vízum kell, elég komoly összegekért. Ráadásul hivatalos rigai magyar képviselő híján a tallini nagykövetséget kell felkeresni a magyar vízumért. Ez további tetemes útiköltséget is jelent a többségükben idős és igen szegény körülmények között élő emberekenk.

A lettországi magyarok már 1992-ben kezdtek társaságba tömörülni, miután az ország kivált a Szovjetunió kötelékéből. Társaságunk hivatalosan 1997-ben lett bejegyezve, és akkor kapta a társaság a Balaton nevet.

A tagság száma 30-35 között mozog, ezek mind Rigában élnek. Ha új magyar családot fedezünk fel, akkor ez a szám nő. A vidéken élő 18-20 magyarral levélben tartjuk a kapcsolatot. Az utóbbi időben többen elhagyták az országot, mivel az "állandó lakos" vagyis "hontalanság" státuszt kaptak csak Lettorszáiban. A teljes állampolgárság megszerzése olyan feltételekhez van kötve mint például lett nyelvvizsgák, az alkotmány és a történelem teljes ismerete, és ez a legtöbb magyar számára nem könnyű feladat. Ez eddig 18 magyarnak sikerült. Egy lettországi tanyasi magyar, Fazekas András vizsga nélkül vált állampolgárrá. Az északi országok éghajlatát tűrő szőlőfajta kinemesítéséért kitüntetésképpen megkapta a lett személyi igazolványt, ezzel ismerték el érdemeit.

Itt meg kell említeni, hogy a balti államok közül Lettorszáiban él a legtöbb magyar. A szomszédos Litvániában és Észtorszáiban a magyaroknak ilyen problémái nincsenek.

Észtorszáiban van magyar nagykövetség, Litvániában mindenki megkapta az állampolgárságot aki minimum 5 évet ott élt.

Rendezvények

A Balaton társaság 1997-98 ban elég aktívan működött, az ezután következő években kevesebb volt a rendezvény. A 2001-2002-es évben majdnem teljesen sikerült teljesíteni a munkaterv pontjait.

A 2002-es évi rendezvényeink:

1. Március 15. és húsvét ünneplése
2. Társaságunk 5 éves évfordulója és augusztus 20-a megünneplése
3. Megemlékezés 1956 októberére
4. Évvégi beszámoló és batyus bál

Az év folyamán megjelent faliújságaink:

1. Emlékezés az 1848-as szabadságharcra
2. Képes híradó: Gyermekeink Budapesten. A határon túli fiatalok találkozójáról készült beszámoló és videofilm bemutatása
3. Társaságunk 5 éves évfordulója és augusztus 20-a megünneplése
4. Sportbajnokaink: Apa és fia. Kovcsi József és Kovcsi Ottó országos Kick Box bajnokok
5. 60 éves híres honfitársunk, a szőlőnemesítő-genetikus Fazekas András.

Kilnec ifjú tagunk hivatalosan bemutatkozott a budapesti ifjúsági találkozón, szeretnénk ha ez a jövőben is folytatódna.

Anyagi okok miatt több betervezett rendezvényt nem tudtunk megvalósítani. Ilyenek pl a kirándulás a lett Nemzeti Parkokba, kirándulás a Liv-területre, nyelvi rokonainkhoz.

Társaságunknak minden rendezvényről van jegyzőkönyve. 2002. augusztus 20-án a rigai Szent Albert római katolikus templomban ünnepélyesen felszentelték a kézzel hímzett magyar zászlóncat. Társaságunk 2002-től tagja a NYEOMSZSZ-nak.

Mi, lettországi magyarok reménykedve várjuk, hogy Rigában megnyíljon a magyar diplomáciai képviselő, akár nagykövetség, akár konzulátus formájában.

Riga, 2003. augusztus

Molnár Sándor

Litvánia

Történelmi háttér

A 2001-es népszámlálás alapján Litvániában mintegy 120 magyar él, akik 1990 októberében alapították meg a Báthory István Kulturális Szövetséget. A Szövetség működésének célja – a nemzeti öntudat megőrzése, az anyanyelv ápolása, a magyar kultúra és tudomány népszerűsítése, a közös kulturális emlékek megőrzése.

Litvánia történelmében kiemelkedő szerepet játszott *Báthory István* (1533-1586) erdélyi fejedelem – Litvánia nagyfejedeleme és Lengyelország királya. 1579. április 1-én kelt alapítólevelével különleges jogokat élvező egyetemi rangra emelte a jezsuiták vilniusi kollégiumát, a Litván Nagyfejedelemség *“dicsőségére és hasznára”*, így alapítva meg Európa egyik legrégebb egyetemét, az *Almae academica et universitas Vilnensis*-t. Ahogy a mai litván történészek írják, Báthory István Litvánia utolsó nagy uralkodója volt, de emléke nincs kellőképpen megőrkítve Litvánia történelmében. *A. Šapoka*, ismert litván történész, 1936-ban kiadott könyvében ezt írja: *“Báthory István volt Litvánia utolsó tekintélyes uralkodója. Idegen országból származott, s a litvánok kezdetben nem akarták elismerni, de később nagyon közeli kapcsolatba került Litvániával. Nagyok az ő érdemei.”*

Ezért szövetségünk eltökélt szándéka volt felújítani és méltóan megőrizni Báthory István emlékét. Születésének 460. évfordulója tiszteletére, s az egyetem alapításának 415. évfordulója alkalmából Szövetségünk 1994-ben tudományos Báthory emlék-konferenciát kezdeményezett. A konferencián ismert magyar, litván és lengyel történészek tartottak érdekes előadásokat. Ebből az alkalomból avatta *Jávorszky Béla* Helsinkai Nagykövet a Magyarország és Litvánia együttes támogatásával elkészített impozáns, fehér márvány Báthory-emléktáblát, a Báthory alapította Vilniusi Egyetem díszudvarában.

A magyarok Litvániában való jelenlétének mai kutatásai – dr. Szögi László történelemtudós, az ELTE Könyvtár igazgatója feltárásai – azt bizonyítják, hogy a Vilniusi egyetemen, akárcsak Európa többi egyetemén is, már Báthory uralkodása idején tanultak magyar diákok.

A későbbi századok folyamán magyar kereskedők, iparosok járták a litván városokat-falvakat, áruikat és szolgáltatásaikat kínálva a helybeli lakosságnak. Később Litvániában a más nemzetséggű vándorkereskedőket is *“magyaroknak”* titulálták.

A XX. században a magyarok Litvániába az I. és II. világháború eseményei révén kerültek.

A magyar fiatalok csoportja a II. világháború után került Litvániába, Magyarország határain kívül rekedt és Ukrajnához elcsatolt területeiről. A továbbtanulás lehetőségét keresve jutottak el Beregszász, Ungvár, Munkács, Nagyszőlős magyar fiataljai a mindig is rokonszenvüket élvező balti országokba, illetve Tallin, Riga, Vilnius városokba. Egyetemi éveik alatt megtanulták a befogadó ország nyelvét, családot alapítottak, beilleszkedtek a közösségbe.

Korunk kommunikációs és utazási lehetőségei új utakat nyitnak a litván és magyar fiatalok találkozására, ismerkedésére. Napjainkban Magyarországról és Erdélyből is kerülnek el magyarok Litvániába, akik tovább építik-szépítik a kis magyar közösséget.

Kulturális élet és kapcsolatok

A Szövetség a Litvániai Nemzeti Kisebbségek Hivatala védnöksége alatt alakult. Szövetségünk állandó tagja a Litvániai Nemzeti Kisebbségek Tanácsának, kapcsolatot tart fenn a Litvániában élő más nemzeti kisebbségek szervezeteivel.

A Szövetség megalapítása óta tagja volt a Magyarok Világszövetségének, nagyon jó kapcsolat alakult ki a Svédországi Magyarok Országos Szövetségével, később a NYEOMSZSZ-szel. Jóleső érzéssel nyugtázzuk a régióon belül tapasztalt együttérzést és segítőkészséget.

A Szövetség működését, a Litvániában élő magyar fiatalok továbbtanulását támogatja Magyarország Művelődési és Közoktatási Minisztériuma. Jelenleg is több litvániai magyar fiatal tanul Magyarország különböző főiskoláin.

Fiataljaink rendszeresen vesznek részt Budapest Főváros Önkormányzatának Vendégségben *Budapest*en c. hagyományos rendezvényén. A rendkívül gazdag program különleges lehetőséget nyújt a magyarországi ismeretek elmélyítésére, a magyar nyelv, a történelem és a kultúra jobb megismerésére, az európai országok magyar fiataljainak személyes kapcsolatára.

Göncz Árpád köztársasági elnök 1997 évi hivatalos litvániai látogatása újabb lépés volt a két ország kapcsolatainak megerősítésében, s ezt több rendezvény kísérte. Ebből az alkalomból adták ki a Litvániai Nemzeti Kisebbségek Hivatalának anyagi támogatásával az első *Magyar-Litván / Litván-Magyar kisszótár*-t, melynek szerkesztéséért a Magyarok Világszövetsége 1998-ban *Rubaževičienė Homoki Máriát* a *Magyar nemzetért* ezüst emlékéremmel tüntette ki.

A látogatás tiszteletére volt megrendezve Vilniusban, a Nemzeti Mažvydas Könyvtárban a *Magyar irodalom litván nyelven c.* könyvkiállítás, melyen magyar írók és költők több mint ötven litvánra lefordított könyve került kiállításra.

Göncz Árpád köztársasági elnök meglepetésként meglátogatta a Báthory alapította Vilniusi Egyetemet is. Az egyetem rektorával való találkozáskor jött létre az a szóbeli megegyezés, hogy az egyetem a Litvániában élő magyaroknak helyiséget biztosít rendszeres összejöveteleik megszervezésére, a magyar kultúra és tudomány népszerűsítésére.

A Magyar Köztársaság kormányának anyagi támogatásával ezt az elképzelést sikerült megvalósítani – Jávorszky Béla, Magyarország tallini nagykövete 2001. október 24-én ünnepélyesen felavatta a Vilniusi Egyetemen a Magyarok Báthory központját, mely Magyar Stúdió és Báthory István termekből áll.

Szövetségünk, célkitűzéseire hűen – ápolja a nemzeti hagyományokat, népszerűsíti a magyar kultúrát. Különösen sikeres volt Petőfi Sándor halálának 150. évfordulója tiszteletére, 1999-ben megrendezett *Petőfi – a szabadság és szerelem dalnoka - a Litvániában élő nemzetek nyelvén c.* költői est, melyen a költő versei litván, lengyel, orosz, ukrán, német és más nyelven hangzottak el. A rendezvény Petőfi műveinek kiállítása tette hangulatosabbá.

A Szövetség 2000. december 15-én Magyarország államiségének ezeréves évfordulója alkalmából, s a Szövetség működésének 10. éves jubileumát ünnepeelve tudományos szimpóziumot rendezett, melyen ismert magyar és litván előadók tartottak érdekes előadásokat a jubileumhoz fűződő témakörben. Ezt követően a közönség meleg tapsal fogadta *Nagy Csaba* tárogatóművészt, aki Litvániában először mutatta be ezt a különleges sorsú történelmi hangszert, és csodálatos szép muzsikával hódította meg a hallgatók szívét.

Napjainkban új értelmet kapott Magyarország és Litvánia kapcsolata. Az 1992-ben aláírt magyar-litván alapszerződést 1997-ben a Magyar-Litván Kormányközi Kulturális, Tudományos és Oktatási Együttműködési Egyezmény aláírása követte, mely új lendületet adott a két ország kapcsolatának.

Kölcsönös a két ország fiataljainak egymás iránti érdeklődése. Együttműködési kapcsolat fűzi a Vilniusi Egyetemet a Budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemhez. A Budapesti ELTE Bölcsészettudományi Karán 1991 ősz óta oktatják a litván nyelvet, a Vilniusi Egyetemen pedig 1994-től oktatják rendszeresen a magyar nyelvet. *Bendes Rita* önfeláldozó, úttörő, magyar nyelvet oktató munkáját *Petrauskienė Turai Léda*, erdélyi származású tanárnő folytatja nagy lelkesedéssel.

Anyagi lehetőségétől függően jelenteti meg a Szövetség lapját, a *Litvániai Hírek* – et.

A Szövetség rendezvényeit élénk érdeklődés kíséri, és ezeket a litván TV is rendszeresen bemutatja.

Szövetségünk közreműködik a magyar kultúra népszerűsítéséhez Litvániában. Ez főleg továbbra is kiállítások formájában történik.

A Vilniusi Egyetemen működő Báthory Kulturális Központ a szövetség rendezvényeinek állandó bázisa, itt kapott helyet a Szövetség könyvtára, s a Báthory emlékanyag állandó kiállítása. A Magyarország és Litvánia együttes támogatásával létrehozott Központ méltóan tükrözi a két ország közös törekvését: ápolni a két nép egymás iránti tiszteletét, őrizni a hagyományokat, megóvni a közös kulturális értékeket a jövő nemzedék számára.

Vilnius, 2003. november

Homoki Mária

Németország

Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD)

Célok

- A németországi magyar szervezetek és közösségek összefogása a magyar nyelv és kultúra ápolása érdekében kifejtett munkájuk összehangolására.
- Az együttműködés támogatása és a kulturális és szociális segélytevékenység egybehangolása.
- A tagszervezetek képviselői állami hivatalokkal és intézményekkel szemben.
- A népek közötti megértés elősegítése saját akciókkal.

Feladatok

- A tagszervezetek számára információs központ. Folyamatos tájékoztatás mindenről, ami magyar érdekeket érint.
- A német nyilvánosság felvilágosítása magyar ügyekben, valamint tények és tényállások közzélése.
- Érdekképviselői kifelé azokban a kérdésekben, amelyek a tagszervezetek többségét érintik.
- Folklorfesztiválok megrendezése, tudományos szimpóziumok és karitatív rendezvények szervezése a népek közötti megértés szellemében.

Tájékoztatás az interneten: <http://www.buod.de>

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (e.V.) a Frankfurter Egyesületi Nyilvántartásban a 10 456 szám alatt van bejegyezve. .

A III. sz. Frankfurter Adóhivatal a Szövetség közhasznúságát elismerte. Adószám: 45 250 73359, Nyilvántartási szám: K-36

Bankösszekötés: Dresdner Bank (510 800 60), egyesületi számla: 01 881 784 00

Magyarok Németországban

A középkortól kezdve jöttek fiatal emberek: diákok, vándorlegények Németországba. Különösen az első világháború után számos művész, egyetemi tanár, mérnök és időszakos mezőgazdasági-és

szakmunkás működött itt. Magyar népcsoportról csak 1945 után beszélhetünk. Becslések szerint 120.000 magyar él ma Németországban.

Figyelemreméltó az a tény, hogy az itt élő magyaroknak csak a 60 %-a jött magyar útlevelel. Miután több mint 4 millió magyar él a történelmi Magyarország utódállamaiban, azon magyarok részaránya, akik szlovák, román, szerb és szlovén utazási okmánnyal jöttek ide, mintegy a németországi összmagyarság mintegy 40 %-át teszi ki. A legjelentősebb bevándorlási hullámok:

- 1945 után kb. 30.000 személy a világháború következményeként.
- Az 1956-os magyar szabadságharc után kb. 25.000 személy.
- 1960 után kb. 25.000 magyar származású vendégmunkás a volt Jugoszláviából.
- Az 1968-as „prágai tavasz“ után kb. 5.000 magyar Szlovákiából.
- Erdélyből 1975 után kb. 30.000 magyar román útlevelel.
- 1989-ig kb. 15.000 további magyarországi menekült.
- Külön fejezet a volt NDK: vendégmunkások és bevándorlók (pl. beházasodás) kb. 15.000 személy.
- 1990-től kb. 30.000 csak ideiglenesen itt élő szerződéses szakember Magyarországról.
- Azzal számolunk, hogy Magyarország EU-belépése után az itt élő magyar nemzetiségű egyének száma növekedni fog.

Területi eloszlás

Dél-Németországban kb. 75% (Bajorország, Baden-Württemberg és Hessen). A többi „rég“ tartományban kb. 17%. Az „új“ tartományokban kb. 8%.

Állampolgárság

A Németországban élő magyar népcsoport tagjainak kb. 80 %-a - függetlenül területi származásától - rendelkezik német állampolgársággal.

A németországi magyar élet pillérei

- Katolikus Magyar Egyházközségek és Missziók 11 papja tart 61 városban havonta legalább egyszer magyar nyelvű szentmisét.
- A Protestáns Magyar Gyülekezetek 7 lelkésze tart 23 városban havonta legalább egyszer istentiszteletet.

- Több mint 3 évtizede működik a Külföldi Magyar Cserkészszövetséghez tartozó 11 cserkészcsapat 9 városban.
- A gyönyörű 10 hektárnyi „Hárshegy Cserkészpark“ a Kastl/Opf. melletti Mennersbergben fekszik.
- A Magyar Gimnázium és Internátus 300 diákkal, ugyancsak Kastlban, 1948 óta működik.
- 5 táncház együttes működik 4 városban.
- Hétvégi iskolák, színjátszó csoportok törődnek a másod- és harmadgenerációs fiatalokkal.
- Több mint 40 egyesület dolgozik a magyar kultúra ápolása érdekében a magyarság települési súlypontjain. A sokrétűség jellemző: városok közötti kapcsolatok, Német-Magyar Társaságok, tisztán kulturális egyesületek. Jótékonyági jellegű vagy vallásos feladatokat vállaló szervezetek (Magyar Máltai Szolgálat Németországban, Pax Romána, Protestáns Szabadegyetem, stb.) segélyakciókat, kongresszusokat stb. szerveznek.
- Igen sok kicsi, de tartós jellegű közösség biztosítja tagjainak az anyanyelv gyakorlására az alkalmat.
- 4 havi rendszerességgel megjelenő lap (katolikus, protestáns és egyéb) tudósítja az ó-hazáról és az itteni életről olvasóit.
- A „magyar kalendárium“ fénypontjai: karácsonyi betlehemes-játékok, az igen kedvelt farsangi bálók és természetesen a nemzeti ünnepek méltó megünneplése: március 15. és október 23.
- „Majálisok“, egyházi búcsúk, táncházak és kirándulások kerekítik az egyesületi műsorokat.
- Színházi és irodalmi esték, író-olvasó találkozók a legjobb magyar írókkal és művészekkel.
- Az 1992 óta létező Duna TV és az M 2 műholdas adása Németországban is igen jól fogható.

Elnökség

- Dr. Klement Kornél, 63128 Dietzenbach, Ringstr. 16 (elnök)
- Priv.-Doz. Dr. Hetey László, 10827 Berlin, Kaiser-Wilhelm-Platz 4 (elnökhelyettes)
- Harsay György, 80937 München, Starenweg 8
- Dr. Hatvany Béla Csaba, 73329 Kuchen, Bahnhofstr. 18
- Pajkó István, 01844 Neustadt, Dr.-Wilhelm-Külz-Str. 25
- Szilágyi Szabolcs, 30163 Hannover, Rühmkorf Str. 18
- Török Miklós, 60439 Frankfurt, Antoninusstr. 74
-

Tagszervezetek

1. Magyar Klub, Farkas Károly, 01219 Dresden, Rembrandtstr. 4,
2. Magyar-Szász Kultúregyesület, Pajkó István, 01844 Neustadt, Dr.-Wilhelm-Külz-Str. 25
3. Berlini Magyar Egyesület, Priv.-Doz. Dr. Hetey László, 10827 Berlin, Kaiser-Wilhelm-Platz 4
4. Hamburgi Magyarok Egyesülete, Kulin Miklós, 22529 Hamburg, Kollastr. 16/A
5. Hannoveri Magyar Egyesület, Szilágyi Szabolcs, 30163 Hannover, Rühmkorf Str. 18
6. Magyarok Szász-Anhalt Közepén, Oláh Gyula, 39104 Magdeburg, Schellingstr. 3-4
7. Katolikus Magyar Egyházközség, Ft. Lukács József, 50676 Köln, Thieboldgasse 96
8. Külföldi Magyar Cserkészszöv. No.-ban, Sipos Irisz, 55127 Mainz, An den Platzäckern 9
9. Magyar Evangélikus-Református Gyül., Sipos Tibor, 56154 Boppard, Im Langgarten 1/A
10. Német-Magyar Társaság 1970 Frankfurt, Török Miklós, 60439 Frankfurt, Antoninus Str. 74
11. Katolikus Magyar Egyházközség, Ludwig Jenő, 60487 Frankfurt, Ludwig-Landmann-Str. 365
12. Vajdasági Magyarok No.-i Szövetsége, Visinka Ferenc, 63128 Dietzenbach, Geschwister-Scholl-Str. 15
13. 56-os Bizottság, id. Klement Kornél, 63128 Dietzenbach, Wikingerstr. 1
14. 84.sz. Lehel Vezér Cserkészcsapat, Koltai Mária, 65933 Frankfurt, Buchenstr. 11
15. Nyugateur. Magy. Cserk. Fennt., Dr. Grynaeus Péter, 69488 Birkenau, Blumenstr. 5
16. Erdélyi Világsz. No.-i T., Dr. Benczúr Ürmössy Gábor, 70199 Stuttgart, Nachtigallenweg 10/B
17. Magyar Cserkészeket Támogató, Dr. Ponner Botond, 81539 München, Warngauer Str. 37
18. Bajorországi Magyar Tartományi Szöv., Piffkó András, 82003 Unterhaching, Postfach 1349
19. Magyar Szabadságharcos Szövetség, Piffkó András, 82003 Unterhaching, Postfach 1349
20. Széchenyi Kör, Kucsera János, 85386 Eching, Kleist Str. 44
21. Regös Magyar Néptánc Együttes, Durku Csilla, 85716 Unterschleißheim, Elisabethstr. 57
22. Magyar Kultúregyesület Ulm, Dembinszky Tamás, 89075 Ulm, Fort Unterer Kuhberg 168

Integráció, nem asszimiláció

A magyar népcsoport Németországban kitűnően beilleszkedett. Tagjai Németországban otthon érzik magukat, szívesen laknak itt és egyúttal lojális és értékes polgárai a német közösségnek. A magyar nyelv és kultúra megőrzése valamint a személyes kapcsolatok ápolása a Kárpát-medencében élő emberekkel viszont fontos törekvésük. Meggyőződésünk, hogy ezzel a német és a magyar társadalom fejlődéséhez gyarapítóan hozzájárulunk. Kétnyelvű gyerekek és felnőttek két kultúrából meríthetnek. Tudatosabban élnek, nyitottabban és toleránsabban viselkednek.

Kapcsolatok világszerte

- *Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ)*

13 nyugat-európai ország magyar csúcsszervezete (Anglia, Ausztria, Cseh- és Morvaország, Dánia, Észtország, Finnország, Hollandia, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Németország, Norvégia, Svédország) már kb. 350.000 magyar számára megvalósította kicsiben Európa egyesülését. A cél a magyar közösségek erősítése és képviselése, valamint Magyarország európai integrációs folyamatának támogatása.

Segítségnyújtás, ha szükséges

A németországi magyarság és szervezetei nemcsak a német segélyszervezetek tevékenységét támogatják (Caritas, Innere Mission, Rotes Kreuz, stb.), hanem maguk is nagy számban szerveznek a Kárpát-medence szükségben szenvedő lakosai számára jelentős segélyakciókat.

Magyar emlékhelyek Németországban

- Emléktábla a Duna forrásánál Donaueschingenben: A Duna az európai népek sorsát összekötő folyam.
- Szt. István felesége, Boldog Gizella, sírja és kolostora Passauban.
- Az aacheni dóm Szt. László kápolnája.
- Felirat a középkori Mészárosok hídján Nürnbergben az ősi magyar szürkemarha fejével.
- Emléktábla magyar gyalogos- és huszárezredek számára Limburgerhofban, melyek 1793-1796 között a Rehbach vonalát védték.
- Kossuth-emléktábla Drezdában az 1848-49-es magyar szabadságharc emlékére.
- Emléktábla Ilbenstadtban az 1849-es aradi mártírtábornok gróf Leiningen-Westerburg Károly szülőházán.
- A zeneszerző Liszt Ferenc sírja Bayreuthban.
- Magyar katonasírok 1945-1949 Celle és Pocking városokban.
- A berlini Reichstag homlokzatán az egyedüli idegen-nyelvű emléktábla magyarul és németül emlékeztet az 1989-es rendszerváltásra, a két nép barátságára és a közös reményekre.

Körutak

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (BUOD) a magyar kulturális, egyházi és politikai élet kiemelkedő személyiségei számára rendszeresen szervez németországi körutakat. Ezek alkalmával nemcsak tagszervezeteinkkel találkoznak, hanem jelentős német ill. európai személyiségekkel és intézményekkel is kapcsolatba kerülnek.

A németországi magyar élet fontosabb címei

Németországi Katolikus Magyar Lelkeszi Szolgálat:

- Ft. Dr. Cserhádi Ferenc, 80336 München, Landwehrstr. 66

Németországi Protestáns Magyar Lelkeszi Szolgálat:

- Gémes István, 70184 Stuttgart, Gänsheidestr. 9
- Sipos Tibor, 56154 Boppard, Langgarten 1/a

Magyar Gimnázium:

- 92280 Kastl/Opf., Klosterberg 2

Magyar Intézet:

- 80802 München, Beichstr. 3

Magyar Kultúrintézet:

- 10178 Berlin, Karl-Liebknecht-Str. 9

A Magyar Köztársaság Kulturális Központja:

- 70188 Stuttgart, Hausmannstr. 22

ÉLETÜNK Katolikus havi lap:

- 80336 München, Landwehrstr. 66

NEMZETŐR Politikai havi lap:

- 80995 München, Ferchenbachstr. 88

Hárshegy Cserkészpark:

- 81679 München, Bülowstr. 32

2003. november 2.

Dr. ifj. Klement Kornél

Norvégia

Közösségi élet 1956 után

Az 1956-os forradalom és szabadságharc után mintegy 200 ezer magyar menekült el hazájából. A nemzetközi összefogásból, amely segíteni kívánt a menekültek helyzetén, Norvégia is kivette részét.

A norvég bizottság egyik tagja Terray László, norvég evangélikus lelkész volt, aki hihetetlen munkabírással hónapokon át dolgozott Bécsben, majd Norvégiában a magyar menekültek áttelepítésén. Már december folyamán 1000 embert, később 1957 tavaszán újabb 500 főt hoztak részben az ausztriai, részben a jugoszláviai gyűjtőtáborokból Norvégiába. Az ország akkori anyagi helyzete miatt ez a létszám a magyar menekültek teljes számához viszonyítva meglehetősen kevés volt (nem egészen 1%), viszont a norvégok nem szabtak korhatárt vagy politikai és egészségügyi korlátozást az idejövetelhez, és garantálták, hogy mindenkit lakáshoz és munkához juttatnak.

1957 november 27-én megalakult a Norvég-Magyar Egyesület. A vezetőség elnökül Odd Nansen választotta meg, aki ezt a tisztséget 16 éven át, 1973-ban bekövetkezett haláláig a tagság bizalmából megtartotta. Odd Nansen nemcsak díszes cégére volt a Norvég-Magyar Egyesületnek, hanem aktív munkával, befolyása latba vetésével igen sokat tett az egyesület és így a norvégiai magyarok érdekében. Az alelnökül megválasztott Zichy Nándor pedig nyílt, rokonszenves egyéniséggel és diplomatikus fellépésével gondoskodott arról, hogy az egyesület mindig jó publicitást kapjon a magyarokkal rokonszenvező norvégok körében.

Az oslói Magyar Otthon a 60-as években

A Magyar Otthon ünnepélyes megnyitása 1961. április 20-án volt mintegy 350 főnyi közönség jelenlétében. Ott volt az USA oslói nagykövete, norvég szervek és intézmények képviselői és az Oslo és környékbeli magyarság szép számban. Lehetetlen részletesen felsorolni mindazt, ami a Magyar Otthon megindulása utáni években történt. Elegendő csupán egy 1965. évi jelentést idézni: „Az elmúlt négy évben több mint 70 kulturális rendezvény, 25 nagyobb találkozó, közel 60 filmvetítés és 14 magyar bál volt a programon, a kiscserkészség csapat 120 alkalommal tartott összejövetelt és tanulóórát, 40 alkalommal volt norvég-magyar illetve magyar-norvég nyelvoktatás, az Otthonban a norvégiai magyarok kétharmad része megfordult, a konyhából 6.000

ebédet és 40.000 szendvicset szolgáltak ki, a könyvtárban közel 400 magyar könyv, 15 folyóirat és több napilap között válogathattak az olvasók, a látogatók használhatták a televíziót, zenegépet, hanglemezeket, a sakk-készleteket. A Norvég-Magyar Egyesület 150 alkalommal tartott irodaórát, az Egyesület sokszorosítógépén 80.000 oldalt nyomtattak a norvégiai magyarok részére. S ha mindehhez hozzávesszük, hogy a kulturális rendezvényeken 8 norvég és 16 külföldi magyar vendégelőadó is szerepelt és az Otthonban számos norvég és más országbeli magyar látogató is megfordult, akkor nyilvánvaló, hogy az oslói Magyar Otthon számottevő mértékben járult hozzá a norvégiai magyarok egymással, a külföldi magyarsággal és a norvég társadalommal való kapcsolatának megtalálásához és ápolásához.”

A Magyar Otthon és a Norvég-Magyar Egyesület fénykora a hatvanas évek közepére tehető. Ezután az anyagi források kezdtek erősen fogyatkozni, az eddigi bőkezű adakozók úgy vélték, hogy mivel a magyarok már norvég polgárok lettek, jogosan elvárható tőlük, hogy saját maguk tartsák fenn az egyesületet. Ugyanakkor fokozatosan kezdett csökkenni az érdeklődés a rendezvények iránt, az emberek kezdtek elmaradozni, és még a minimális tagdíjat is mind kevesebben fizették be

Norvégiai magyar közösségek 1990 után

A Norvég-Magyar Egyesület, amely az 1956-ban idekerült menekültek zömét tömörítette, húsz év tevékenység után már csak névleg létezett. A hetvenes és nyolcvanas években gyakorlatilag az oslói katolikus és a protestáns egyház adott teret a magyar nyelvű összejöveteleknek. 1989 végén egy egyházi összejövetelen merült fel az a gondolat, hogy újrászerveződjön az itteni magyar közösségi élet, és 1990. március 15-én megalakult a norvégiai Magyarok Baráti Köre (MBK).

Az MBK teljesen új alapokból indult. Míg a Norvég-Magyar Egyesület egyik fő küldetése az idekerült magyarok integrálása volt, miközben aktív politikai tevékenységet is folytatott, a 35 évvel később alakult MBK feladata az anyanyelv, a kultúra és a hagyományok ápolása, távoltartva magát minden pártpolitikától. 1992-ben megalakult a Norsk Ungarsk Forening, amely a Norvég-Magyar Egyesület utódegyesületgének tekinti magát. Célja a magyar történelem és kultúra megismertetése a magyarul nem tudó, de Magyarország iránt érdeklődő személyekkel.

Az itt élő magyarok között többen vannak, akik tagjai mindkét egyesületnek. Bár a két egyesület különböző elképzelések szerint működik, külön figyelmet szentelünk annak, hogy a rendezvények időpontjai ne ütközzenek.

Magyarok Baráti Köre

1990 márciusa és 2003 augusztusa között az MBK-nak több mint 160 rendezvénye volt. A közönség nagysága és összetétele természetesen igen változik; egyes rendezvényeken az érdeklődők kis csoportja gyűlik össze (15-20 fő), de nemzeti ünnepekhez kapcsolódó rendezvényeken általában 100-120 főnyi közönségre lehet számítani.

A kilencvenes évek elején élénk figyelemmel kísértük a közép-kelet európai rendszerváltozásokat. Abban az időben több politikust, író, költőt hívtunk meg (Dobos László, ifj. Entz Géza, Molnár Gusztáv, Szöcs Géza, Tőkés László, stb). A későbbi években a figyelem másfelé irányult, inkább az ismeretterjesztő és a kulturális-szórakoztató műsorok kerültek előtérbe. 1999 óta évente legalább egy színházi előadást hívunk meg Magyarországról vagy a határon kívüli területekről. Rendszeresen szervezünk egy-egy konkrét személyhez vagy témához kapcsolódó filmesteket.

A leglátogatottabb összejöveteleink a márciusi emlékünnepek, a Szent István napi rendezvények és a novemberi Katalin bálók. A színházi előadások kivétel nélkül nagy közönségsikert jelentettek (*Nem félünk a farkastól*, *A cukrászné*, *Tribádok éjszakája*, *Sólyompecsenye*, *Gólyakalifa*, *A kétagyas szoba* stb). Ugyancsak népszerűek a népzenei előadások (Muzsikás-, Csámborgó-, Venyige-, Kákics együttesek fellépései) és a népi táncos műsorok (Körmenyi együttes). Egyik legkiemelkedőbb rendezvényünk a 2003 augusztusában rendezett kiállítás volt, amely egy "norvég ácsmesterből lett magyar nemes", Gudbrand Gregersen életét mutatta be.

Mivel az egyesületnek nincs állandó székháza, az évek során különböző helyeken béreltünk alkalomnak megfelelő helyiséget – mindig ügyelve arra, hogy mindenki számára könnyen elérhető legyen. A vándorélet hátrányait sokszor éreztük; szüntelen cipekedés, csomagolás, szállítás és raktározási gondok kísérték és kísérik végig.

Az MBK jövőbeni műsorösszeállításában valószínűleg azt az irányt fogja folytatni, ami az utóbbi években kialakult. A nagyobb lélegzetű, több szereplős előadásokat hosszú és alapos előkészülettel és sok ember közös munkájával lehet csak összehozni. Erre ritkán van alkalom. Ezért a mi "műfajunk" a kisebb kamaraelőadások, előadói estek, filmestek szervezése. A rendezvények látogatottságából az derül ki, hogy az oslói magyar közösség a színház, az irodalom és a népzenei műsorok iránt mutatja a legnagyobb érdeklődést.

Az első években az MBK önerőből látta el magát, csak később, 1996-ban pályázott meg először norvég állami támogatást. Az önerő ebben az esetben a tagdíjakból és a büféből befolyt pénzüsszeget jelenti, ami máig is az egyesület legfontosabb anyagi forrása. A Katalin bálokon rendezett tombola szintén az önerő-kategóriába tartozó rendszeres bevétel. Az állami támogatás az MBK bevételeinek mindössze kb 10 százalékát teszi ki.

Kiadványok

1992 júniusában, kb két évvel az egyesület alakulása után megjelent az MBK Híradó első száma. A lapot évente négyszer, 12 oldal terjedelemben 200 példányban adjuk ki, ebből kb 120 példányt a tagoknak küldünk. A Híradó főként tájékoztató jellegű, azaz beszámol az MBK rendezvényeiről, de ezenkívül könyvfordításokról, kiállításokról, színházi előadásokról és egyéb magyar-norvég vonatkozású eseményekről is tudósít. A Híradó egyik állandó rovata a Portrécsarnok, melyben itt élő magyarokkal készült portréinterjúkat közöl (eddig 30 személlyel készült beszélgetés). A szerkesztés egyik alapelve, hogy a lapban "helyi érdekű" és eredeti írások jelenjenek meg, amit másutt nem közölnek. A Híradó minden eddig megjelent számát a norvég Nemzeti Könyvtár és a budapesti Országos Széchényi Könyvtár is őrzi.

2000-ben jelent meg az MBK kiadásában a Magyarok Norvégiában című könyv, amely átfogó képet ad a Norvégiába került magyarok és az MBK történetéről.

Krónika

Az MBK működését híven tükrözi a rendszeresen vezetett Krónika. A meghívókon, belépőjegyeken és gazdag képanyagon kívül itt található a nálunk járt művészek, előadók bejegyzései is. Az első években nem jutott elég figyelem a Krónikára, ezért abból az időből sajnos foghíjasak a lapok. De lássunk egy néhány kedves emléket:

Azért is jó itt Oslóban: a magyarság nincs oszlóban! Tartsatok ki hóban-fagyban, Petőfi lángol szívben-agyban...

Szeretettel, barátsággal:

Galán Géza

1999. március 15

Volt észak, volt mínusz fok, volt titok, de nem volt semmi idegenség. Köszönjük a meghívást, köszönjük a törődést, most az utazás, végül az emlékezés következik. Én nem is tudom, hova fogja szépíteni ezt a hetet – ez máris felejthetetlen.

A Tribádok éjszakája szereplői és létrehozói

1999. április 18.

Örömmel és barátsággal látogattam el az oslói magyarok klubjába: köszönöm a meghívást, és kívánom, hogy mindig őrizték meg a ragaszkodásukat az anyanyelvükhöz, a magyar kultúrához és a magyar irodalomhoz.

Pomogáts Béla”

Oslo, 1999. május 30.

Visszhang

A norvégiai magyarság számát tekintve nem tartozik a nyugati magyar emigráció jelentős csoportjai közé, feltehetőleg 2000 magyar él az országban.

1999 márciusában Göncz Árpád köztársasági elnök ittjártakor elnöki aranyéremmel tüntette ki az MBK-t eddigi munkáért. Az érmet és az oklevelet személyesen adta át a Magyar Nagykövetségen. Rendkívül nagy örömmel és nem kis megatottsággal vettük át a kitüntetést, mivel ez volt az első alkalom, hogy Magyarország ilyen magas szintű dícséretet adott oslói magyar egyesületnek. Különös nagyrabecsüléssel gondolunk Hargita Árpád nagykövetre, akivel igen jó kapcsolatunk volt és akinek nyilván nem kis része volt abban, hogy a hivatalos Magyarország megismerje és elismerje munkánkat.

Honlap

Az MBK-nak 2002 óta rendszeresen frissített honlapja van.

<http://www.mbk-norvegia.no>

Oslo, 2003 szeptember

Dobos Éva

Svédország

Történet

1974-ben megalakult a Magyar Bizottmány Svédországban országos szervezet, melynek a svéd állam támogatást nyújtott. 1976-ban a Bizottmány átalakult és felvette mai nevét: Svédországi Magyarok Országos Szövetsége (SMOSZ). Elnökök: Rezsőfi Alajos (1976– 1983), Jakabffy Ernő (1983 – 1994), Bihari Szabolcs (1994-).

1989 előtt a SMOSZ a magyar politikai ellenzék és a Kárpát-medencei magyar népcsoportok számos képviselőjét hívta meg előadástartásra. A svéd Állami Bevándorlási Hivatalhoz fűződő kitűnő kapcsolatai révén a SMOSZ sok felvidéki, erdélyi és délvidéki üldözött magyarnak tudott segíteni a tartózkodási engedély megszerzésében. A Szövetség több ízben fordult beadvánnyal a svéd kormányhoz a kisebbségi magyarság érdekében, pl. az 1980-as évek végén a Romániában tervezett falurombolás ellen. 1988-ban egy svéd kiadóval együttműködve Ungrarna i Transsylvanien (A magyarok Erdélyben) címmel könyvet jelentetett meg. 1989 őszén nyilvános tüntetéseket szervezett azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet a Tökés László ellen folyt rendőri akcióra. Később az üldözött délvidéki magyarok védelmére emelte fel szavát.

Az 1999. február 7-én megújított Alapszabály leszögezi, hogy a Szövetség a svédországi magyarság pártpolitikailag független egyesületeinek összmagyarságban gondolkodó országos szervezete. Működésének alapelve a demokrácia és a jogszerűség; őrzi és ápolja az 1956. évi, világtörténelmi jelentőségű magyar forradalom eszmei örökségét. Célok: a magyar bevándorlók svéd társadalomba való beilleszkedésének megkönnyítése; a magyar nyelv, hagyományok és kultúra ápolása; jó kapcsolat fenntartása mind a svéd, mind a magyar társadalommal és hivatalos szervekkel; a tagegyesületek (svédországi magyar egyesületek) összefogása, működésük elősegítése (anyagilag is). — A SMOSZ évi munkaterv alapján fejt ki tevékenységét, amelynek élénkségét a rendezvények száma is mutatja: 1997-ben több mint 1000, míg 1999-ben kb. 1300 műsort szerveztünk. — A magyar államalapítás ezredik évfordulóját gazdag millenniumi programmal ünnepeltük meg, melynek egyik célja volt a magyar kultúra megismertetése és népszerűsítése a svéd társadalomban. — Közgyűlést évente kétszer tartunk, tisztújító választást pedig háromévente. Az egyesületi vezetőkhez hasonlóan, a SMOSZ vezetőség tizenhárom tagja + 3 póttag ellenszolgáltatás nélkül végzi feladatát. — A működés anyagi alapját a tagdíjak összessége, valamint a fizető tagok számával arányos állami támogatás biztosítja. — A SMOSZ

Híradója és a stockholmi Magyar Ház Híradója évente négyszer jelenik meg, s minden fizető taghoz eljut.

A 34 tagesület a Malmö városától a közép-svédországi Uppsaláig nyúló terület (kb. 700 km) helységeiben működik. A Magyar Ház Közösség a Stockholmban megvásárolt (1998-ban kifizetett) emeletes ház működtetéséről gondoskodik. Tagesületeinkre egyébként a sokféleség jellemző: van ifjúsági- és cserkészegyesületünk; képzőművészettel, tárlatrendezéssel foglalkozó egyesületünk; külön segélyszervezetünk szállít Svédországban lecserélt kórházi, iskolai felszerelést, ruhaneműt, stb. a Kárpát-medencei régióba. Egy másik egyesület a svédországi magyarság történetének rögzítésére hatalmas adattár kiépítésén dolgozik – mindezek szerencsésen kiegészítik a többi, hagyományosan átfogóbb jellegű fővárosi és vidéki egyesületünk tevékenységét.

Az anyanyelvi oktatás érdekében 1979-1986 között iskolabizottság működött; 1997-ben anyanyelvi tagozatot hoztunk létre, melynek feladata egyrészt az ifjúság oktatása, másrészt a tanárok továbbképzése, távoktatás bevezetése, új módszerek, stb. ismertetése. Számos helyen van hétvégi magyar iskola, egyes helyeken magyar óvoda is. E munkához segítséget kapunk a magyar kormánytól is (pl. tankönyveket). Nyaranként anyanyelvi tábor rendezünk. A magyar katolikus és protestáns egyházi munka is az anyanyelv megőrzésének egyik fő tényezője.

A tagság

Az alapszabályunk szerint a SMOSZ egyik fontos feladata a svédországi magyarság összefogása és a szervezeti élet feltételeinek a biztosítása. Az elmúlt években országos szövetségünk taglétszáma 5300 és 5600 fő között váltakozott. Ha csak a számokat tekintjük, akkor ezek megnyugtatóak, hiszen évek óta – kis ingadozással – stabil a létszámunk.

A számok mögé is tekintve megállapítható, hogy az elmúlt években ugrásszerűen megnőtt a Dél-Svédországban működő egyesületeink taglétszáma, és visszaesőben van a többi részeken. Szintén fontos tudni, hogy sok egyesületben nagyon magas a tagság átlagéletkora, amelynek következtében csökken az aktívan munkát vállalók száma.

Az elmúlt három év alatt néhány új egyesülettel bővült a SMOSZ. A helsingborgiak által egy aktív, erős egyesülettel bővült az országos szövetség. A SMOSZ kezdeményezésével alakult

Senior Klub, amely stockholmi idősebb tagtartásaink számára nyújt tartalmas időtöltést és rendkívül rövid idő alatt igen népszerűvé vált. A sok idős tagtársunkra való tekintettel a vidéki egyesületeknek is lassan el kell gondolkozniuk azon, hogy – a stockholmi tapasztalatokat felhasználva – hogyan lehetne a Senior Klubhoz hasonló tevékenységet beindítani máshol is.

Az anyanyelvi oktatást célul tűző Custos egyesület eddigi munkacsoport jellegét emelte önálló egyesületi szintre. Tevékenységük rendkívül fontos, hiszen nagymértékben rajtuk múlik, hogy gyermekeink milyen szinten fogják beszélni anyanyelvünket, mennyire kötődnek majd közösségünkhöz.

Néhány szót a „régii” egyesületeinkről. Az a tény, hogy évente 1.200-1.300 program valósul meg, óriási eredmény. Elmondható, hogy szinte minden egyesület derekasan kivette a részét ebből a munkából, köszönhetően elsősorban a vezetőiknek. Nem volt könnyű dolguk, mert szinte mindenütt meg kellett küzdeniük a passzivitással. Általánosságban megfogalmazható recept: ott, ahol van minimum négy-öt lelkes vezető és tag, működik az egyesület, ahol ez nincs meg, ott akadozik a „fogaskerék”. Különösen igaz ez azokra az egyesületeinkre, amelyek nem hagyományos tevékenységet folytatnak, mint például az EKE, az EMKES, a Svéd-Magyar Segélyszervezet, a Lencse Tibor társaság vagy az Északi Magyar Archivum. Az a tény, hogy ezek az egyesületek működnek és végzik igen fontos tevékenységüket, köszönhető annak az egyesületenként egy-két embernek, akiknek a munkája meghatározó, és akik nélkül ezek az egyesületek valójában nem léteznének.

Programjaink és kiemelt rendezvényeink

Programok és rendezvények nélkül nincs egyesületi élet. Nem véletlen, hogy erre olyan nagy figyelmet fordítunk, és az sem véletlen, hogy a költségvetésünknek egy jelentős hányadát fordítjuk a programok és rendezvények támogatására. Az apadó anyagi lehetőségek ellenére, az elmúlt években is igyekeztünk nívós programokat és előadásokat biztosítani a tagság számára. Külön kell szólnom a 2000-es millenniumi rendezvénysorozatról. 17 körzetben rendeztünk ünnepeket. Célunk egyrészt az volt, hogy lehetőséget biztosítsunk a tagságnak a magyar állam ezeréves fennállásának méltó megünneplésére, másrészt – az ünnep apropóját kihasználva – népszerűsítsük Magyarországot, a magyar kultúrát és történelmi múltat. A több száz rendezvény látogatottsága, svéd vendégeink visszajelzései azt bizonyítják, hogy mindkét célunkat elértük, sikerült egy olyan eseménysorozatot megrendezni, amelyre méltán fognak sokáig emlékezni az emberek.

Kiemelten támogatott központi rendezvényeink az Önképzőkör nyári táborai, az anyanyelvi és a cserkész táborok. Megérte, hogy kiemelten támogattuk ezeket a táborokat, mert hasznosságukon túlmenően rendkívül népszerű programok. Új és sikeres kezdeményezés volt az egyesületi találkozók, amely az egyesületek közötti tapasztalatcserét segíti.

Hivatalos kapcsolataink

Munkánk és szervezeti életünk megköveteli, hogy állandó kapcsolatot tartsunk a svédországi és a magyarországi hivatalokkal. Hasonlóan a korábbi időkhez, az elmúlt években is sikerült ezeket a kapcsolatokat megfelelő szinten tartani, annak ellenére, hogy a partnereink sorában történő személycserék gyakran új szemlélettel párosultak, ami azt eredményezte, hogy ilyen esetekben szinte előlről kellett kezdeni a kapcsolatépítést.

Munkánk eredménye, hogy mind Svédországban, mind Magyarországon jó a SMOSZ-ról alkotott vélemény, korrekt, céltudatos, építő munkát végző szervezetnek tartanak bennünket. Ezeket a kapcsolatokat tovább kell ápolni, mert a napi szükségletükön túlmenően fontosak lesznek jövőbeli elképzeléseink megvalósításában, például a jogi státusunk rendezésénél. Külön említem a Magyar Köztársaság svédországi nagykövetségét. A rendszerváltozást követően mindig jó volt a követség és a SMOSZ kapcsolata, de az elmúlt években minőségi változás történt: az eddigi, többé-kevésbé hivatalos kapcsolatok helyett ma emberibb, baráti, segítőkész a kapcsolatunk, és az egyazon közösséghez tartozás a jellemzője.

Külföldi kapcsolataink

Évekkel ezelőtt úgy gondoltuk, hogy fontos a szoros kapcsolattartás az északi magyar szervezetekkel. Rendszeresen találkoztunk, véleményt cseréltünk, közös gondjainkra közösen kerestük a megoldást. Ennek a folyamatnak volt a bővítése a 2001-ben itt nálunk, Stockholmban megalakult Nyugat- Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége, a NYEOMSZSZ. Voltak, akik megkérdőjelezték az új szervezet létjogosultságát; voltak, akik azt hitték, hogy csupán egy dacszövetségről van szó. A megalakulástól eltelt időszak bizonyítja, hogy ezek a fenntartások nem létjogosultak. A NYEOMSZSZ, eredeti célkitűzésének megfelelően, a nyugat-európai magyarság megmaradásáért dolgozik, senki ellen, a magunk javára. Rendkívül fontos momentum a tavalyi év

végén megfogalmazott és a magyarországi hivatalos szervek elé terjesztett Memorandum, amely – megvalósulása esetén – alapvetően új helyzetet teremthet a nyugat-európai magyarság számára.

Jövőépítő munkánk és az előttünk álló feladatok

Jövőépítő munkánk két területre terjedt ki. Folytatódott a svédországi magyar szervezeti élet tárgyi feltételeinek a megteremtése. Régi és – megmaradásunkat illetően – nagyon fontos álmunk vált valóra: a kristianstadi ház megvételével sikerült kiépíteni az észak-déli „bástyarendszert”, amely reményeink szerint hosszú távon biztosítja majd a svédországi magyar élet működéséhez szükséges otthont. Otthont mondtam, hisz otthonok ezek a házak, illetve azok kell, hogy legyenek, amelyeket minden svédországi magyar magáénak kell érezzen, és ahol valóban otthon érezheti magát. Amikor a stockholmi Magyar Házat megvettük, valaki úgy fogalmazott: egy talpalatnyi magyar föld a messzi Skandináviában. Most elmondhatjuk, hogy három talpalatnyi föld van a svédországi magyarság birtokában: északon stockholmi központunk, a Magyar Ház, Közép-Svédországban Tångagärde, és délen a Kristianstad-i ház. Ez a három bástya gyakorlatilag fedi Svédország magyarok lakta területét, hisz a maguk 120–130 kilométeres körzeteivel, Uppsalától Malmöig, minden magyar számára kényelmesen elérhetőek.

A másik fontos része a jövőépítő munkánknak a svédországi magyarság jogi státusának a rendezése. Beadvánnyal fordultunk a svéd hivatalokhoz, amelyben kértük, hogy az eddigi bevándorló státus helyett kapjuk meg a meghonosodott kisebbségi státust. Ha lassan is, de folynak a tárgyalások; már maga az a tény, hogy nem utasítottak el egyből kategorikusan, nagy eredmény. Tudjuk, hogy ez egy hosszú folyamat lesz, de hiszem, hogy a kitartó, szívós munka meghozza majd a gyümölcsét. Véleményem szerint a siker kulcsa az lesz, hogy sikerül-e megértetni a svéd hatóságokkal azt, hogy ha megadják a svédországi magyarság számára az igényelt státust, akkor nem kegyet gyakorolnak, hanem egy olyan „tőke” életben maradását segítik elő, amely rendkívül hasznos szerepet játszhat Magyarország és Svédország kapcsolatának további bővítésénél.

Stockholm, 2003. november

Bihari Szabolcs

